

cijena 1.5 EUR

petak, 02. mart 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1428 godina XXIX

**privredni sud
legalizuje
darove tranzicije**

STEČAJEM DO BOGATSTVA

blagoje grahovac
POSTTRAUMATSKI
SINDROM
TRESE REGION

migracije u crnoj gori
SJEVER SE GASI,
VISOKO OBRAZOVANI
ODLAZE U SVIJET

FOKUS

PRIVREDNI SUD LEGALIZUJE DAROVE TRANZICIJE:
Stečajem do bogatstva (Zoran Radulović) 8

DANAS, SJUTRA

Huškanje (Milena Perović-Korać) 11

INTERVJU

**BLAGOJE GRAHOVAC, ANALITIČAR GEOPOLITIKE
I GENERAL AVIJACIJE U PENZIJI:**
Posttraumatski sindrom trese region
(Veseljko Koprivica) 12

MONITORING

BOLESNA DRŽAVNA IZBORNA KOMISIJA:
Spremni za haos (Miloš Bakić) 16

CRNA GORA I MIGRACIJE:
Sjever se gasi, a zemlju napuštaju visokobrazovani
(Predrag Nikolić) 18

ALTERVIZIJA

ALTERNATIVE (Milan Popović) 21

DRUŠTVO

FINANSIJSKA VLAST U RALJAMA POLITIKE:
Komesari očerali bankara (Zoran Radulović) 22

RATNI ZLOČIN U ŠTRPCIMA
ČETVRT VIJEKA KASNIJE:
Ni pravde, ni istine (Veseljko Koprivica) 24

OKO NAS

BERANE, NAKUPCI UCJENJUJU STOČARE:
Prodaš kravu, uzmeš socijalu (Tufik Softić) 32

SUBOTA NA PODGORIČKOM BUVLJAKU:
Sjaj polovne robe (Miljana Dašić) 34

RADIO MOJKOVAC PRESTAO
DA PRATI OPŠTINSKE SJEDNICE:
Stopama lokalne televizije?
(Dragana Šćepanović) 36

APOKALIPTIČNE SCENE U DELTI BOJANE:
Smeće u talasima (Mustafa Canka) 38

EU I MI:
Kako vratiti nadu (Milan
Bošković) 40

INTERVJU

JELENA SIMIĆ, GLUMICA:
Važno je da pozorište
ima hrabrost i slobodu
(Miroslav Minić) 44

**Javna je tajna da
imovinom crnogorskih
kompanija u stečaju
upravlja 5-6 stečajnih
sudija i par desetina stečajnih
upravnika. Manje-više, oni to rade
bez ikakve kontrole**

**STR
8-10**

23. februar 2018.
broj 1427.

16. februar 2018.
broj 1426.

SPREMNI ZA HAOS

Nikako ne treba zaboraviti da se priča oko ponavljanja izbora na nekoliko mjesta u Beranama odvija u predvečerje predsjedničkih i izbora u 11 opština u Crnoj Gori. Na dlanu pokazana pravna nesigurnost govori da je vlast spremna na sve

STRANA 16

KOMESARI OČERALI BANKARA

Čim su saznali za „prestup“ direktora NLB čelnici CBCG najavili su njegovo kažnjavanje. Ne znamo čime je CBCG bila prinuđena da pokrene proceduru koje se nije dosjetila ni onda kada su ovdašnje banke otimale novac svojih deponenata, falsifikovale potvrde o žirantima, prale novac domaćih i stranih kriminalaca...

STRANA 22

NI PRAVDE, NI ISTINE

Zov za traženjem istine neće utihniti i sve dok Crna Gora, Srbija i Bosna i Hercegovina ne riješe ovo pitanje neće se smatrati pravnim državama, poručio je advokat Velija Murić

STRANA 24

SJAJ POLOVNE ROBE

Prvi kupci imaju popust, radi još jedne berićetne subote prodavcima, koji od najranije zore, već oko četiri ujutru, rasprostiru čaršave, kartone, čebad, postavljaju stolove kako bi izložili svoju raznoliku robu. A na improvizovanim tezgama, za čije mjesto dnevno plate jedan i po euro - od igle do lokomotive

STRANA 32

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika "Monitor" izašao je u Titogradu, 19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

**Glavni i
odgovorni urednik i
V.D. izvršni direktor:**
Esad Kočan

**Zamjenica glavnog
i odgovornog urednika:**
Milena Perović-Korać

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić, Mustafa Canka, Tamara Kaliterna, Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović, Predrag Nikolić, Branka Plamenac, Nastasja Radović, Tufik Softić, Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretplata za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina 78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretplata na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161
Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

PRESUDE U KORIST MIRNIH DEMONSTRANATA IZ 2014.

SUDOVİ PRIMIJENILI MEĐUNARODNO PRAVO

Osam demonstranata koji su u februaru 2014. mirno protestovali zbog loše situacije u zemlji pravosnažno su oslobođeni optužbi za nepostupanje po naredbi policije o udaljavanju.

Marko Milačić, Boban Batrićević, Ninoslav Kaluđerović, Irena Delja, Danilo Mrvaljević, Miro i Milka Radević i Aljoša Turović uhapšeni su tada iako su samo mirno sjedjeli na ulici.

Prema ocjeni Osnovnog i Višeg suda nije bilo razloga za reakciju policije jer okrivljeni nijesu primjenjivali nasilje, niti uništavali imovinu. Sudije Višeg suda **Boris Savić**, Evica Durutović i **Miljana Pavličević** potvrdili su odluku sudije Osnovnog suda **Gorana Đukovića** da su demonstranti protestovali u skladu sa članom 11 Evropske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP), koja je imala primat nad domaćim zakonodavstvom u ovom slučaju.

„Ova presuda predstavlja veliki korak za Crnu Goru, razvoj njene demokratije i zaštitu ljudskih prava“, kaže

branilac protestanata **Aleksandar Đurišić**.

„Sudovi su u konkretnom krivičnom predmetu primijenili međunarodno pravo direktno iako su ta pravila suprotstavljena u dobrom dijelu domaćim propisima“, objašnjava.

Đurišić ukazuje da su domaći sudovi u ovom procesu primijenili odluke suda za ljudska prava u Strazburu: *Akasurbaši protiv Turske, G. protiv Njemačke i Ezelin protiv Francuske*.

„Shodno ovim pravilima ako demonstranti ne

nanose štetu javnoj imovini, ne upotrebljavaju vatreno i slično oružje, ne nanose povrede službenim licima - tada demonstranti imaju pravo na legitimno izražavanje mišljenja i pružanjem tzv. pasivnog otpora (sjedjenjem na primjer). Ukoliko demonstranti imaju dakle nenasilan protest, pa i kada nije odobren ili prijavljen i u tom slučaju demonstranti uživaju zaštitu vlade, pa je procesuiranje i progon nedozvoljen“, pojašnjava Đurišić. „Sudijama koje su donijele ovu odluku treba čestitati“, zaključuje.

UBIJEN SLOVAČKI ISTRAŽIVAČKI NOVINAR

MOTIV UBISTVA PRIČA KOJU JE ISTRAŽIVAO?

Slovački istraživački novinar **Jan Kuciak** (27) i njegova djevojka pronađeni su mrtvi u nedjelju u njegovoj porodičnoj kući u gradu Veliki Mac, 65 kilometara od Bratislave.

Kuciak je izvještavao za novinski sajt *Aktuality.sk* o slučajevima prevare koji su se povezivali sa biznismenima bliskim sa slovačkom vladajućom partijom i ostalim političarima.

Posljednja priča koju je Kuciak objavio 9. februara bavila se novim navodno sumnjivim transakcijama firmi povezanih sa biznismenom Marijanom Kocnerom i luksuznim stambenim kompleksom u Bratislavi koji je bio u centru političkog skandala prošle godine.

Kocner je negirao da je povezan sa ubistvom.

Slovački premijer **Robert Fico** kazao je da, ukoliko se dokaže da je ubistvo novinara i njegove djevojke povezano sa njegovim novinarskim radom, onda je to napad bez presedana na demokratiju i slobodu govora.

Slovački ministar kulture **Marek Madari** podnio je ostavku. Kazao je da ne može da podnese misao da je za vrijeme njegovog mandata ubijen jedan novinar.

„Šokirani smo ubistvom novinara u EU. Nijedna demokratija ne može da preživi bez slobodne štampe, zbog čega novinari zaslužuju poštovanje i zaštitu“ napisao je na Tviteru zamjenik šefa Evropske komisije **Frans Timermans**.

Za karcinom dojke postoji tretman koji ne ostavlja nikakve tragove.

PREVENCIJA.

f Za nju

CRNA GORA U BORBI PROTIV RAKA DOJKE

JEDAN CILJ. POBIJEDITI RAK DOJKE!

PRAVA PRIČA

NOVA STATISTIKA MONSTAT ZA POTROŠAČKU KORPU

ZA TRI OBROKA DNEVNO - DVA EURA

Prema novoj metodologiji Zavoda za statistiku *Monstat*, minimalna potrošačka korpa za četvoročlanu porodicu iznosi 628,2 eura. Posljednji put, prema računici starom metodologijom, u decembru 2015. godine, potrošačka korpa bila je 806,8 eura.

U iznos potrošačke korpe, prema novoj metodologiji, nije uračunata renta za stanovanje, za razliku od prethodne statistike. Sada se obračunavaju samo izdaci za hranu i bezalkoholna pića (256,1 euro) i neprehrambene proizvode i usluge u iznosu od 327,1 eura.

Broj namirnica je smanjen sa 130 na 92, a predviđeni unos kalorija je ostao isti, 2.211 po osobi.

Za hranu četvoročlane porodice, koju po statističkom pravilu čine dvije odrasle osobe i dvoje djece, sada je potrebno 2,06 eura po osobi za sva tri obroka.

„Minimalna potrošačka korpa se odnosi na potrošnju domaćinstava koja uključuje hranu i neprehrambene proizvode i usluge, kojom se omogućava održavanje života i radne sposobnosti članova domaćinstava, a u skladu sa minimalnim preporukama Svjetske zdravstvene organizacije i Priručnika za ishranu Ministarstva poljoprivrede Sjedinjenih Američkih Država 2010. godine o minimalnoj vrijednosti unosa hrane od 2.211 kalorija dnevno po osobi“, saopštili su iz *Monstata*.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

ODBAČENA PRIJAVA PROTIV VELIZARA MARKOVIĆA

PRIJETNJE OTAŠEVIĆU POSLJEDICA NERVOZE, SNIMAK RAZGOVORA ODBAČEN KAO DOKAZ

Snimak telefonskog razgovora na kojem se čuju prijetnje upućene novinaru **Vladimiru Otaševiću** od strane brata premijera **Duška Markovića, Velizara**, nije uvažan kao dokaz, kako se navodi u rješenju koje je donio osnovni državni tužilac **Vukas Radonjić**.

Tužilac Radonjić naveo je da je sporni snimak nezakonit dokaz, te da je novinar počinio krivično djelo prisluškivanje i snimanje. Prema njegovoj odluci, novinar se ipak neće krivično goniti zbog snimanja razgovora bez saglasnosti.

Pozivajući se na član 156 stav 2 Zakona o krivičnom postupku, Radonjić je obrazložio da audio snimak telefonskog razgovora od 11. septembra 2017. godine nije pravno valjan dokaz jer je napravljen bez saglasnosti osumnjičenog i da se zbog toga ne može koristiti u postupku za utvrđivanje činjeničnog stanja.

Tužilac je u rješenju opravdao postupak Velizara Markovića obrazloženjem da „Nemoj se čuditi što je neko nekog ubio“ uz brojne psovke nije izjavio sa namjerom da prijeti Otaševiću, već usled nervoze. Radonjić se u rješenju nije bavio Markovićevim navodima „Naći ću ja tebe“, niti je utvrdio da li su te riječi predstavljale prijetnju.

Novinar Vladimir Otašević kazao je da će njegov advokat **Aleksandar Kovačević** uputiti pritužbu na rješenje tužioca Radonjića o odbacivanju krivične prijave.

„Tužilac je mene okrivio za krivično djelo nezakonito snimanje, a osobu koja je prijetila smrću abolirao krivice uz obrazloženje da je malo bio nervozan. To znači da je državni tužilac poručio da svako ko je malo nervozan može da prijeti, a u krajnjem i da prebija i ubija novinare, a da pri tom ne treba da brine da li će odgovarati pred zakonom“, rekao je Otašević.

Demokrate Crne Gore osudile su postupak tužioca, a iz Društva profesionalnih novinara naveli su da je ovo potvrda zabrinutosti medijske zajednice za bezbjednost novinara.

posjetite nas na
www.monitor.co.me

NASTAVNIČKO VIJEĆE Osnovne škole *Dašo Pavičić* odlučilo je da 8. mart bude neradni dan, da bi zaustavili tradiciju da djeca donose poklone nastavnicama. Sa odlukom je saglasan i Savjet roditelja škole.

Kako je objasnio direktor škole **Branislav Krečković**, nastavnice se ne osjećaju prijatno zbog velike količine cvijeća i poklona koje tog dana nose iz škole. Nastavničko vijeće smatra da to šalje ružnu sliku i kod djece stvara pogrešnu naviku. On je naglasio da je najbolji poklon da dijete vrijedno i marljivo radi i pokazuje dobre rezultate.

Zbog ove odluke prethodna subota u OŠ *Dašo Pavičić* bila je radna.

Uz odobrenje Savjeta roditelja organizovana je 4D projekcija u holu škole, a nastavnički kadar imao je obavezu sređivanja dokumentacije.

PLUS

U KOTORSKOM DOMU ZDRAVLJA u toku je rekonstrukcija prostorija dječjeg dispanzera koja bi trebalo da bude završena najkasnije početkom aprila.

Kako je kazao direktor **dr Igor Kumburović**, u pitanju je 300 metara kvadratnih prostora koji će uskoro ponuditi sasvim drugačiji ambijent za mališane i za roditelje. U potpunosti će, kako je najavljeno, biti promijenjene sanitarna i elektromreža, prenosi Radio Kotor.

Prije početka izvođenja radova, planirana vrijednost ukupne investicije koja podrazumijeva građevinsko zanatske radove i nabavku namještaja za službu izabranog doktora za djecu bila je 80 hiljada eura. Dom zdravlja je obezbijedio polovinu novca, a ostatak su donacije.

OPŠTINA PLJEVLJA će ove godine mlade ljude koji žive na selu, a sklope brak ili dobiju prinovu pomoći sa 400 eura po oba osnova u cilju zaustavljanja depopulacije ruralnog područja. Zvuči lijepo, da nije nastavka informacije: podršku mogu dobiti najviše četiri bračna para godišnje.

Bračni parovi, da bi ostvarili pravo na podršku, moraju biti registrovani poljoprivredni proizvođači. Za ove namjene u opštinskom Agrobudžetu predviđeno je 1.600 eura, piše pvportal.me

Opština Pljevlja ima i naknadu za novorođenu djecu u iznosu od 63 eura. Naknadu dobija jedan od roditelja, koji ima prebivalište u Pljevljima, za svako dijete koje je rođeno na području te opštine.

Kakve mjere, takav i uspjeh. Opština Pljevlja je u vrhu onih sa negativnim prirodnim priraštajem u Crnoj Gori.

MINUS

KOMISIJA FONDA za zdravstveno osiguranje, Područna jedinica Cetinje, **Nikoli Šoću**, koji je prošlog ljeta teško povrijeđen u saobraćajnoj nesreći, odbila je zahtjev za rehabilitaciju u Institutu Igalo zbog birokratskih procedura. Mladić je zadobio prelom obje butne kosti, ali su nadležni odlučili da može na rehabilitaciju samo zbog lijeve.

Otac mladića, **Rajko Šoć**, *Vijestima* je ispričao da je njegov sin u avgustu zadobio teške povrede - prelom obje butne kosti, lom desne potkoljenice, prelom rebra, oštećenje desnog plućnog krila i da je bio u komi. Šoć kaže da je zahvaljujući ljekarima i osoblju Kliničkog centra spasen i poslije tri mjeseca „stao na noge“.

Zbog rehabilitacije jedne noge bio je u Igalo 21 dan, a problemi su nastali kada je predao zahtjev za rehabilitaciju zbog preloma butne kosti druge noge. Odbijen je, sa obrazloženjem da je već iskoristio pravo na rehabilitaciju. Uzalud je, zasad, objašnjava da iz medicinskih razloga nije mogao da istovremeno bude na rehabilitaciji obje noge.

PRIVREDNI SUD LEGALIZUJE
DAROVE TRANZICIJE

Stečajem do bogatstva

Javna je tajna da imovinom crnogorskih kompanija u stečaju upravlja 5-6 stečajnih sudija i par desetina stečajnih upravnika. Manje- više, oni to rade bez ikakve kontrole

Crna Gora je kroz proces privatizacije (nekada su to zvali *vlasnička transformacija*) prihodovala nepunih 900 miliona eura. Samo kroz desetak stečajnih postupaka, gledajući po iznosima prijavljenih i uglavnom nenaplativih potraživanja, izgubili smo mnogo više.

Prisjetimo se: *Kombinat aluminijuma* – 360 miliona priznatih potraživanja, iako stečajni upravnik **Veselin Perišić** nije priznao povjeriocima potraživanja vrijedna još 100 miliona. Trenutno se, što pred domaćim, što pred međunarodnim sudovima, vodi skoro 60 sudskih postupaka povezanih sa stečajem u KAP-u. Desetak je pokrenuo *Kombinat*, u ostalih 50-ak KAP je tužena strana. Veselin Perišić je stečajni upravnik i u drugom po veličini stečajnom postupku u Crnoj Gori. Iza *Željezare Nikšić* ostali su dugovi od 125 miliona (priznata potraživanja).

Nekadašnja poslovna imperija **Dragana Brkovića**,

građena pod okriljem *Vektre Montenegro Podgorica*, preko Bara, Herceg Novog, Kolašina i Mojkovca do Pljevalja urušila se u seriji stečajnih postupaka koji su rezultirali ukupnim, priznatim, potraživanjima od nekih 230 miliona eura. Ipak, uz pomoć vlasti, Brković je privremeno odložio pritisak povjerilaca, usvajanjem niza planova o reorganizaciji kompanija u njegovom vlasništvu. U njegove kompanije, bez obzira na stečaj, *sipa* se novac pribavljen uz državne garancije, iako Brković već duguje državi na ime poreza, doprinosa i ugovorenih privatizacionih investicija. Ta bi priča, međutim, mogla ostati kratkog daha, bez stvarne upravljačke i finansijske podrške kompanijama *Vektra Jakić*, *Vektra Boka*, *Vektra Investments*, *Vektra Optel*, *Vektra Voda*, *Horizont logistic*, zaključno sa krovnom kompanijom *Vektrom Montenegro*.

Slijede: *Radoje Dakić* – 80 miliona priznatih potraživanja; *Obod Cetinje* - 52 miliona; *Plus Commerce*

• PRIVREDNI SUD: Čuvari tajni, bogatstva i moći

Uspomene

Blažo Jovanović je, nedugo nakon što je 2002. položio pravosudni ispit, dobio posao kao šef kabineta tadašnjeg predsjednika Vrhovnog suda **Ratka Vukotića**. Na istom mjestu već je, kao pomoćnik direktora Administrativnog ureda za materijalno-finansijsko poslovanje, radio i Žarko Ostojić (danas stečajni upravnik).

Ubrzo je (2005.) Jovanović izabran za sudiju Osnovnog suda, ali je zadržao deponovan potpis u državnom Trezoru kao jedan od dvije osobe koja može naložiti podizanje novca namijenjenog radu Vrhovnog suda. Za tu nezakonitost vjerovatno nikada ne bismo saznali da 2006. nije otkrivena velika pljačka u Vrhovnom sudu, kada je pronevjereno više do 300 hiljada eura (sudija **Ratko Ćupić** konstatovao je da je Vrhovnom sudu učinjena šteta od 328.993,15 eura)... „Moj šef kabineta tada je bio Blažo Jovanović, koji je u međuvremenu izabran za sudiju Osnovnog suda u Podgorici. On je uspješno obavljao poslove šefa kabineta, zato sam odlučio da Jovanović potpisuje naloge prema Trezoru za isplatu novca, a kroz taj način vrši se i kontrola rada“, pravdao je tada predsjednik suda Ratko Vukotić sebe i svog saradnika.

Krivična prijava protiv njih odbačena je zbog nedostatka dokaza, a sva krivica je pala na blagajnicu koja je navodno, samostalno falsifikovala potpise nadležnih i podizala novac iz državnog Trezora. Osuđena **Dijana Vulević** (četiri godine zatvora) tvrdila je da potpisi na nalogima za isplatu nijesu falsifikovani. Prvostepena presuda izrečena je 2012, a nema podataka da je do danas postala pravosnažna. Zbog nesavjesnog rada u službi i nesavjesnog postupanja, Ostojić je osuđen na godinu zatvora, uslovno na tri godine. Njemu je stavljeno na teret da je odgovoran za manjak, jer nije kontrolisao budžet, knjigovodstvo i obračune putnih naloga.

Ratko Vukotić je nedugo poslije otkrivanja efere otišao u advokate (zamijenila ga **Vesna Medenica**), a vlada ga je uskoro izabrala za člana odbora direktora HTP *Budvanska rivijera*. Predsjednik borda *Budvanske* tada je bio **Svetozar Marović**.

U međuvremenu je na stranice crne hronike dospio i Jovanovićev rođeni brat Boro, nakon što je osuđen za primanje mita na godinu dana zatvora. **Boro Jovanović** je krivično djelo počinio kao carinik 2007. godine a na izdržavanje kazne javio se u septembru 2011. Po preporuci aktuelnog premijera **Duška Markovića**, tadašnjeg ministra pravde, pomilovao ga je predsjednik **Filip Vujanović**. Izašao je na pola kazne i vratio su u Upravu carina (UC). Pošto se diglo previše buke zbog njegovog povratka u UC, Boro Jovanović je prešao u *Prvu banku*, gdje je radio kao vozač njenog najvećeg akcionara **Aca Đukanovića**.

Nikšić - 24 miliona; *Prerada* - 37 miliona eura; *MCC Inženjering* - 35 miliona eura, *Brodogradilište Bijela* - 20 miliona priznatih potraživanja... I svom tom imovinom stečajne sudije i upravnici upravljaju bez, praktično, bilo kakve kontrole.

Zapravo, svom tom imovinom upravlja 7-8 stečajnih sudija i par desetina stečajnih upravnika. Na Listi stečajnih upravnika koju utvrđuje Ministarstvo pravde ima 225 licenciranih osoba koja su položila stručni ispit. Interni podaci do kojih je došao *Monitor* pokazuju da je na tom popisu oko 120 aktivnih (angažovanih) i stotinjak neaktivnih stečajnih upravnika. U prosjeku, aktivni stečajni sudija vodi 5-6 stečajnih postupaka istovremeno. Neki od njih traju tek par dana (nedjelja) neki – poput KAP-a i Željezare - godinama.

Prema važećem pravilniku Ministarstva finansija, stečajni upravnik se ne angažuje za iznos manji od 400 eura. Za preduzeća sa stečajnom masom između dvije i 25 hiljada eura naknada stečajnom upravniku prelazi dvije hiljade. *Pravi novac* dobijaju *srećnici* koje dopadne mogućnost da vode stečajni postupak preduzeća sa većom stečajnom masom i većim brojem povjerilaca. Njima, prema Pravilniku Ministarstva, pripada mjesečna naknada od 2,5 prosječne plata (oko 1.300 eura) koja se kao akontacija isplaćuje za svo vrijeme trajanja stečajnog postupka.

Sada, stvari stoje ovako: od 1.600 stečajnih postupaka koji su pokrenuti u posljednje tri godine, pet najčešće angažovanih stečajnih upravnika dobilo je 255 postupaka li 15,5 odsto ukupnog posla.

Na vrhu liste najčešće angažovanih stečajnih upravnika nalazi se **Vladimir Ivanović**, u slobodno vrijeme službenik Poreske uprave. On je od 2015. godine dobio u rad 59 stečajnih postupaka (36 + 12 + 11). Na drugom mjestu, sa 52 stečajna postupka (24 + 14 + 14) nalazi se **Duška Rečević**, zaposlena u Agenciji za antikorupciju i sestra načelnika CB Podgorica **Jovice**

Rečevića. Korak sa njima drži i **Borko Abramović**, rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju Sudskog savjeta. Nezvanično, Abramović kontroliše i „slučajnu“ podjelu predmeta sudijama svih crnogorskih sudova preko Pravosudnog informacionog sistema (PRIS). To ge je, valjda, kvalifikovalo da vodi 49 stečajnih postupaka u posljednje tri godine (20 + 19 + 10). Isti broj stečajnih postupaka (23 + 15 + 11) dobio je i **Radivoje Mićunović**. Na petom mjestu nalazi se još jedna državna činovnica **Ana Drašković-Mrdović**. Ona je, pored stalnog posla u Fondu rada, honorarno angažovana u 45 stečajnih postupaka.

Nije, međutim, sve u količini. Ima nešto i u veličini.

Žarko Ostojić, kum predsjednika Privrednog suda Blaža Jovanića (zajedno su bili akteri afere Vrhovni sud) vodi, kao stečajni upravnik, postupke u preduzećima: *Brodogradilište Bijela, Solana Ulcinj, Nivel Budva, Primorka Bar...* (ukupno deset postupaka).

Sreten Mrvaljević, zaposlen u Ministarstvu saobraćaja i, kako kažu, još jedan Jovanićev kum, bio je ili i dalje jeste stečajni upravnik u preduzećima: *Nivel Invest, Bjelasica Rada, Vektra Boka...* Mrvaljević, tri godine unazad, vodi 21 postupak, a u svih pet za koje je angažovan prošle godine stečajni sudija je - Blažo Jovanić.

Jovanić je, kao stečajni sudija *Radoja Dakića* imenovao dvojicu stečajnih upravnika – **Mladena Markovića** (brat bivšeg predsjednika Ustavnog suda **Milana Markovića**) i **Ranka Radinovića** iako kompanija ne radi duže od deset godina. Apelacioni sud je, ipak, poništio to rješenje, tražeći da se, kao što zakon propisuje, imenuje samo jedan upravnik. Čast, i nakanada od 1.300 eura mjesečno pripala je Markoviću.

Kako god, predsjednik Privrednog suda Blažo Jovanić ne želi da spisak

angažovanih stečajnih sudija i upravnika bude lako dostupan, kao što je to praksa u makar nekim zemljama okruženja. Zato se i oglasi o prodaji imovine stečajnih dužnika na sajtu *stecaj.co.me* objavljuju bez imena stečajnog upravnika (samo broj mobilnog telefona) i sudije (broj kancelarije). Dodatne detalje neophodno je potražiti u *Službenom listu*.

„Odgovorno tvrdim da stečajne mafije nema i da između stečajnih sudija i stečajnih upravnika postoji krajnje principijelan i profesionalan odnos uređen u skladu sa zakonskim

normama“, ustvrdio je Jovanić prošle godine u razgovoru za *Vijesti*. I dodao kako se „svi predmeti u ovom, a i ostalim sudovima u Crnoj Gori, dodjeljuju po metodu slučajne dodjele onako kako je to i propisano Zakonom o sudovima“.

Upućeni, ipak, tvrde kako je Jovanić izuzetno bitna karika „stečajnog lanca“. Ne samo zbog toga što je, kao predsjednik Privrednog suda, valjda pomenutom „metodom slučajne dodjele“, samo prošle godine, u rad dobio više od 100 stečajnih postupaka. Podaci iz *Sužbenog lista* pokazuju da su dvojica od osam stečajnih sudija angažovanih protekle godine dobili predmete koji se mogu izbrojati na prste jedne ruke. Jedan je dobio nešto preko 50, trojica malo manje od 100, dok su samo Jovanić i njegov kolega **Dragan Vučević trocifreni**. Uz utisak, koji može da prevari, da su njih dvojica u rad dobili i najinteresantnije predmete.

Racimo, sudija Jovanić danas, kao predsjednik Privrednog suda obavlja i posao stečajnog sudije u stečajevima *Kombinata aluminijuma, Boksita, Radoja Dakića, Vektra Boke, Brodogradilišta Bijela, Bjelasica Rade, Nike, Onogošta...*

Bezmalob, svaki stečajni upravnik angažovan u ovim postupcima može računati na maksimalnu naknadu (1.300 eura mjesečno ili preko 15,5 hiljada godišnje). Jovanić je, međutim, prema prijavi imovine za 2016. godinu objavljenoj na sajtu Agencije za sprječavanje korupcije, te godine zaradio ukupno oko 22,5 hiljade eura (kao predsjednik Privrednog suda i član državne Komisije za polaganje ispita za stečajnog upravnika). Uz stan od 118 kvadrata ima prijavljen i vladin kredit „za poboljšanje stambenih uslova“ od 40.000. Kao ratu za ovaj kredit Jovanić mjesečno plaća 40,41 euro (četrdeset eura i četrdeset jedan cent). Pa vi vidite vrijedi li se mučiti za te pare.

Zoran RADULOVIĆ

• DVA ALI VRIJEDNA: Veselin Perišić vodi dva najvrijednija stečaja u Crnoj Gori (KAP i Željezara)

Huškanje

Piše: Milena PEROVIĆ-KORAC

I zvinite svi koji me cijenate. A znam da vas ima", dio je pisma četrdesettrogodišnjeg Dalibora Jaukovića, napisanog neposredno prije nego što je postao svjetska vijest i njegovo ime počelo da se upotrebljava na uhodanim domaćim medijskim i ostalim ratištima.

Sada svi bez sumnje već znaju ko je Dalibor Jauković. On nije više neprimjetni sugrađanin i komšija, već čovjek koji je bacio bombu u dvorište američke ambasade u Podgorici prošle srijede, a potom izvršio samoubistvo. No, sve ono što se o njemu sada ponavlja - da je bio protivnik NATO-a i bivši vojnik kojeg je medaljom za bezbjednost odlikovao Slobodan Milošević - podaci su sa njegovog Fejsbuk profila. U stvarnom životu, van društvenih mreža, Jauković je bio, pojasnili su iz Udruženja boraca - „zaboravljen". Na Fejsbuku je bilo drugačije. Tu je bilo *onih koji ga cijene*. A bilo je i ratova, non stop otvorenih virtuelnih poprišta. *Oni i mi* na sve strane. Rusi i Amerikanci, muslimani i hrišćani, Srbi i Crnogorci, natovci i antinatovci. Crno-bijela, pojednostavljena i opasna stvarnost. I lajkovi kao medalje za virtuelne ratnike. Koje je život zaboravio.

» **Oni i mi na sve strane. Rusi i Amerikanci, muslimani i hrišćani, Srbi i Crnogorci, natovci i antinatovci. Crno-bijela, pojednostavljena i opasna stvarnost. I lajkovi kao medalje za virtuelne ratnike. Koje je život zaboravio**

banalizovane identitete koji održavaju stvarne ratove - ne postoji.

No, nije mnogo bolje ni u mejnstrim medijima. Jaukovićevu smrt ove su sedmice rabili domaći medijski specijalci, za nastavak nekih starih ratova. Jedni su Jaukovića nazivali „herojem", produbljujući naše crno-bijele podjele i huškajući na nove tragedije, a drugima je poslužio kao dodatak političkom procesu za terorizam protiv dijela opozicije. Kao dokaz da nas od *radikalizacije* može spasiti samo DPS. Onaj isti koji je bio na vlasti kada su se desili Štrpci čiju godišnjicu danas

obilježavamo, ali i drugi užasni zločini. I zbog kog dvije i po decenije živimo podjele i razbrojavamo se. I jedni i drugi plešu opasni ples. Samo su dva pola iste stvari.

Osjećaj odgovornosti odavno ne stanuje ovdje. Bilo koja tema da je u pitanju. „Nema mjesta za odgovornost Vlade", procijedio je kroz zaleđeni široki osmijeh premijer Duško Marković, dok je kraj njega stajao predsjednik Evropske komisije Žan Klod Junker, *ekspert za male zemlje*. Premijer je, jasno, govorio o slučaju Aleksandra-Andrije Pejovića, sada bivšeg ministra evropskih poslova, glavnog pregovarača i ambasadora, koji bi ko zna još koliko ostao nezakonito na svim tim funkcijama da na taj konflikt interesa koji bode oči nije ukazala jedna NVO.

U pravu je Marković, zašto bi Vlada bila odgovorna, ona je samo imenovala istu osobu na tri pozicije kršeći zakone. Kriv je imenovani. Neće valjda Vlada paziti na zakone. Ili ne daj Bože da to rade institucije. Kriv je i civilni sektor. Bave se politikom - što bi rek'o Marković. Nek se brate bave nečim drugim, evo kulturom možda. Al bez kritike. I nemoj da bi ko prokomentarisao još jednu eksploziju na ulici, bezbjednosne prilike, novi napad na advokata, još jedno silovanje zakona da bi se otela vlast.

Riječi izgleda više ne mjere puno ni u Briselu. Otuda je, sve uz brigu o vrijednostima kao što su vladavina prava, poštovanje zakona, odgovorna javna uprava, Markoviću, bez obzira na skandal s glavnim pregovaračem, stiglo tapšanje po ramenu. Junker nas nije samo nazvao potencijalnim *primjerom Zapadnog Balkana*, nego je i javno pogledao kroz prste crnogorskim vlastima: „Mislim da je bolje da se reaguje kada se utvrdi konflikt interesa, jer ima nekih koji u toj situaciji ne bi ništa uradili", kazao je on u ovdašnjem parlamentu. Super. Još smo zaradili i evropski štrik na očiti politički dogovor da se zakoni krše.

A odgovornost i opozicija? Krhke su nade. **K**rivi smo mi. Jer na sve prstajemo čutke. Jer ćemo koliko sutra zaboraviti, na poruku koju nosi sudbina Dalibora Jaukovića. Tihog, gotovo neprimjetnog čovjeka iz četvrti, u kojem su rasli beznađe i očaj. I bijes. Najviše prema sebi.

**BLAGOJE GRAHOVAC,
ANALITIČAR GEOPOLITIKE
I GENERAL AVIJACIJE
U PENZIJI**

Posttraumatski stresni poremećaj je naš veliki zajednički regionalni problem. Naše rđave vlasti ne uočavaju da se, osim ratnih uzroka i posljedica, zdravi dio populacije većinski iseljava, da rodbinski i partijski nepotizam obezbjeđuje lagodan život onim njihovim i da je veliki procenat građana zahvaćen PTSP-om čije se reakcije nikada neće moći predvidjeti

Posttraumatski sindrom trese region

MONITOR: *Kako objašnjavate bombaški napad na Ambasadu SAD u Podgorici s obzirom na to da se napadač kao vojnik borio protiv NATO bombardovanja?*

GRAHOVAC: Ovaj nemili događaj ne treba posmatrati kroz političku ili bezbjednosnu vizuru počinioca tog događaja, nego kroz vizuru naše društvene zbilje i kroz vizuru stanja duha i zdravlja nacije. Naime, više od petnaest godina javno upozoravam da možemo očekivati još veće zlo nego što je ono ratno.

MONITOR: O čemu se radi?

GRAHOVAC: Zvanične politike zaraćenih strana na ex Yu prostoru su promovisale državne, političke i

vojne ciljeve u kojima je „odbrana otadžbine“ bila osnovna premisa tih politika. To je najkraći put da rđava politika prevari i zloupotrijebi svoje građane koji su imali dovoljno patriotizma i dovoljno odgovornosti da brane svoju domovinu. Pošto su politički, a zatim i ratni ciljevi svih zaraćenih strana bili identični, onda takvi ratovi nemaju svoj kraj sve do nečijeg istrebljenja. Intervencijom međunarodne zajednice ipak je nametnut mir, pa su svi, ili skoro svi, borci u tim ratovima bili zatečeni tim mirom, a onda su ti isti ostavljeni na društvenoj vjetrometini. Te iste rđave politike su postavile nove političke ciljeve – njihov opstanak na vlasti bez ikakvih političkih, moralnih ili

pravnih skrupula.

MONITOR: *Šta se tada dešava sa tim ratnicima?*

GRAHOVAC: Određeni broj, prvenstveno iz komandne i obavještajno-bezbjednosne strukture, se zalijepio za te iste ratne partije i nastavio je svoj šicardžijski život, dok je većina njih kasno shvatila da su, pored toga što su prevareni i zloupotrijebljeni, još i te kako osramoćeni i osiromašeni. Iz takvog stanja nastaju masovne frustracije ljudi i razaranje njihove ličnosti u čijim glavama se neprekidno upoređuje ono što su do rata imali i šta više nemaju - i domovinu koju su „branili“, i imovinu koju su imali, i radno mjesto i zdravlje i ... Danak tada

ex Yu prostoru?

GRAHOVAC: Jedna komisija OUN je još 1993. godine utvrdila da se u srpskim formacijama nalazi 46 kriminogenih grupa sa oko 40 000 pripadnika, među hrvatskim 13 takvih grupa sa 20 000 pripadnika, a među bošnjačko-muslimanskim 14 grupa sa 6000 pripadnika. Sve te grupe su bile u funkciji ratova koje su vodile te iste rđave vlasti. U nastavku rata te kriminogene grupe su se još više umnožile, a nakon nametnutog mira one su ostale uz te iste ratne partije koje (osim Slovenije i Makedonije) vladaju i dan danas. Sve to još više frustrira one građane koji su mislili da su bili u časnoj funkciji

počinje uzimati posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) ili „vijetnamski sindrom“, kako ga u narodu najčešće nazivaju.

MONITOR: *Vi u Vašim analizama objašnjavate i kriminogenu dimenziju ratova na*

odbrane zemlje, a ispostavilo se da su svi oni i prevareni, i zloupotrijebljeni, i osramoćeni, i osiromašeni. Tada nastupa dramatično urušavanje ličnosti te urušavanje duha kako pojedinaca i grupa, tako i nacije kao cjeline.

Bezbjednosna situacija je veoma rizična

MONITOR: *Kakva je bezbjednosna situacija u Crnoj Gori?*

GRAHOVAC: Napad na Američku ambasadu niti je pogoršao niti je poboljšao bezbjednosnu situaciju u Crnoj Gori. Ta situacija je godinama latentna i veoma je rizična. Orgijanje kriminogenih struktura, eksplozije, upucavanja i podmetanja požara su postali svakodnevna zbilja. Gore od svega toga je što su građani na sve to utrnuli, pa sa takvim stanjem nebezbjednosti počinju da žive i zbog toga se više i ne bune. I vlast se saživjela sa takvim stanjem, pa kao papagaji neprekidno ponavljaju da je bezbjednosna situacija u državi stabilna. Pored onog partijskog i rodbinsko-kumovskog, eto još jednog preduslova za njihovo meteorsko napredovanje u državnoj hijerarhiji. Nikada još niko nije odgovarao i nikada niko nije smijenjen sa funkcije zbog velike nebezbjednosti građana Crne Gore. Iz toga je lako izvući zaključak - eskaliranje nebezbjednosti bi moglo biti nepredvidljivo, iznenadno i u još grubljem obliku svoga ispoljavanja.

MONITOR: *Kako to razriješiti?*

GRAHOVAC: Neprekidnom smjenom vlasti na svim nivoima!

MONITOR: *Da li se ovaj slučaj u Podgorici može okvalifikovati kao terorizam?*

GRAHOVAC: Nikako, ovo je jedan od slučajeva kada frustrirani očajnik više kažnjava sebe samog nego li onog na koga je formalno posegnuo. Onaj ko ima terorističke namjere, prije sopstvenog samoubistva, učiniće sve da likvidira onoga na koga se politički usmjerio. Ovo je bilo samoubistvo uz skretanje pažnje javnosti na sopstveni očaj.

MONITOR: *Neki mediji su prenijeli zaključak istražnih organa da je počinilac ovog djela slučajno aktivirao bombu koja ga je usmrtila?*

GRAHOVAC: Takav zaključak je sporan zato što osoba koja ostavi oproštajno pismo sa kajanjem za ono što namjerava da uradi ne prekraćuje sebi život slučajno nego vrlo namjerno, dok onaj kojem je osnovna nakana da likvidira nekog drugog nikada unaprijed ne ostavlja poruke sa kajanjem. Takva osoba će možda iskazati kajanje za učinjeno, ali tek nakon sudske presude.

MONITOR: *Dalibor Jauković je u oproštajnom pismu naveo da nije mogao da podnese ulazak Crne Gore u NATO. Šta Vi mislite – da li mu je to bio motiv da baci bombu na Ambasadu SAD?*

GRAHOVAC: Postupke koje namjeravaju da urade očajnici to pokušavaju da pravdaju vulgarnim racionalizmom. Psihologija je to davno utvrdila. Ovo potvrđuje Jaukovićev postupak – bombu je bacio na ledinu u krugu Ambasade SAD, a onda je izvršio samoubistvo na drugoj ledini gdje takođe nije bilo drugih osoba. To pokazuje da on nije bio brutalni ubica što teroristi uvijek jesu, a ovo pokazuje i da njegov psihološki profil nije oskudijevao ljudskim vrlinama. Da je taj mladić imao zaposlenje dostojno Čovjeka, a što bi mu omogućilo da formira svoju porodicu, tvrdim da on ovo ne bi uradio.

MONITOR: *Američka ambasada u Podgorici nema indicija da je napad dio neke produžene prijetnje, ali ipak se*

nameće pitanje kako će ovaj slučaj uticati na crnogorsko-američke odnose?

GRAHOVAC: Slažem se sa njihovom ocjenom ovog slučaja i tvrdim da ovaj događaj neće uticati na naše odnose.

jedna efikasna formula, a u slučaju Crne Gore čak nije teško i dostižna. U državi u kojoj radno sposobni građani imaju zaposlenje dostojno Čovjeka, a penzioneri imaju penziju koja obezbjeđuje egzistenciju dostojnu Čovjeka, PTSP može biti

koji nisu učestvovali u ratu i svi oni zajedno mogu biti žrtve PTSP. Naša zbilja je da se naše države i njihovi građani i dalje nalaze u produženom ratnom stanju, što i dalje generiše PTSP uzroke.

MONITOR: *U medijima se potencira da je Jauković rođen u Srbiji, a u komentarima na društvenim mrežama navodi se da je eventualno bio Bošnjak ili Albanac odmah bi ga proglasili za teroristu i pripadnika neke terorističke organizacije iz islamskih zemalja?*

GRAHOVAC: Nije mali broj onih koji ne barataju nekom materijom, a „analiziraju“ i teferiče po društvenim mrežama o tako ozbiljnim pitanjima. To ukazuje da je i nekoga od tih „analitičara“ zahvatio PTSP.

Problem je udaljen od pitanja gdje je rođen neki Srboljub, Hasan, Antun, Miljan ili Hašim. PTSP je naš veliki zajednički regionalni problem. Naše rdave vlasti ne uočavaju

da se, osim ratnih uzroka i posljedica, zdravi dio populacije većinski iseljava, da rodbinski i partijski nepotizam obezbjeđuje lagodan život onim njihovim, a da je veliki procenat građana već zahvaćen PTSP i čije se reakcije nikada neće moći predvidjeti. Nepravde koje oni uočavaju uvode ih u sve teže stanje njihovog duhovnog i moralnog habitusa. Oni gube nadu, a beznađe građana je opasnije društveno stanje od bilo kakvog ratnog.

MONITOR: *Gdje je izlaz?*

GRAHOVAC: Promjena vlasti je prva mjera koja građanima otvara nadu u bolje sutra, pa čak i ako ta nada ne bi bila dovoljno opravdana. Jedno je nepobitno – ovakve vlasti su i dovele građane u stanje beznađa. Dijagnoza, a time i terapija za ozdravljenje je neupitna – stalno smjenjivati svaku vlast. Tada se uzastopno otvaraju nadanja i na taj način ćemo jednom „natrčati“ na onu pravu vlast.

Veseljko KOPRIVICA

MONITOR: *Da li je naš region ugrožen od osoba koje se nalaze u stanju PTSP?*

GRAHOVAC: Broj oboljelih od PTSP u našem regionu dramatično raste. To treba da zabrine prvenstveno ove vladajuće, jer se ne može predvidjeti ko sve može biti meta lica koja se nalaze u stanju PTSP. Može se čak veoma egzaktano dokazati da su od PTSP problema značajno ugrožene Hrvatska, Srbija, BiH i Crna Gora, dok će tek nakon četiri-pet godina ovaj problem eskalirati na Kosovu.

Preko PTSP se nepogrešivo može dokazati da je rat u Hrvatskoj imao karakter kako onog odbrambenog tako i onog građanskog, pa čak i onog kriminogenog. No, o tome neki drugi put, jer to zahtijeva širu elaboraciju.

MONITOR: *Šta država treba da preduzme da to spriječi i kako je moguće izliječiti jedno društvo, pa i crnogorsko, od PTSP-a?*

GRAHOVAC: Tu postoji samo

Na ex Yu prostoru imamo latentan problem – ratne partije sa ljudima problematičnih biografija i dalje grčevito drže vlast, a njihova sprega sa ratnim i poratnim kriminogenim strukturama nikada nije prekinuta

lako savladan. Na ex Yu prostoru imamo latentan problem – ratne partije sa ljudima problematičnih biografija i dalje grčevito drže vlast, a njihova sprega sa ratnim i poratnim kriminogenim strukturama nikada nije prekinuta. Upravo to boli one normalne građane, pa čak i one

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit **sa 12 mjeseci grejs perioda**

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Administrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknadu (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjenicu (2€), upita u Kreditni biro CBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnosti, koji će biti uključen u konačan obračun.

Spremni za haos

Pravno dejstvo fakta da je **Budimiru Šaranoviću**, predsjedniku Državne izborne komisije, pozlilo, je to da su prigovori Demokratske partije socijalista usvojeni i da se izbori u Beranama ponavljaju na pet biračkih mjesta. Ako mu slučajno pozli kad neko preda kandidaturu za predsjednika Crne Gore, ne bi imao ko ni da je prihvati ni odbaci. Takav nam je vrh aparata koji sprovodi izbore i brine da sa njima bude sve po redu i zakonu.

Uz dužno poštovanje prema stvarnom zdravstvenom stanju gospodina Šaranovića, nestvarno je što izborna volja građana Crne Gore zavisi od pitanja: „Kako je danas Budimir?“.

Izbori u Beranama održani su 4. februara. Koalicija Zdravo Berane osvojila je 14, Demokrate četiri, a DPS, ojačan Socijaldemokratama i Bošnjačkom strankom, 17 mandata. Berane su ostale opozicione zahvaljujući jednom odborničkom mjestu.

Prigovore za ponavljanje izbora na pet biračkih mjesta u Beranama DPS-ova koalicija je predala 12. februara. Shodno Zakonu o izboru odbornika i poslanika o njima je moralo biti odlučeno u roku od 24 sata. Sjednica Državne izborne komisije na kojoj se raspravljalo o prigovorima DPS-a 13. februara je prekinuta nakon što se Šaranović požalio kolegama da se ne osjeća dobro. Komisija se razila. Tu je na snagu stupio Član 109 Zakona o izboru odbornika i poslanika koji, pored ostalog propisuje: „Ako nadležna izborna komisija po prigovoru ne donese rješenje u rokovima predviđenim ovim zakonom, smatraće se da je prigovor usvojen“.

Smatralo se ne smatralo, to nije

Nikako ne treba zaboraviti da se priča oko ponavljanja izbora na nekoliko mjesta u Beranama odvija u predvečerje predsjedničkih i izbora u 11 opština u Crnoj Gori. Na dlanu pokazana pravna nesigurnost govori da je vlast spremna na sve

imao ko da kaže, niti je rekao. Upućeni kažu da se opozicija nadala da se DPS neće usuditi da organizuje glasanje o prigovorima nakon što su istekli svi mogući rokovi. Protivno zakonu, čekalo se da Šaranoviću bude bolje, i da, dvije sednice kasnije, zakaže nastavak sjednice na kojoj je izglasano da su prigovori opravdani.

Prema Poslovniku DIK saziva predsjednik, samostalno ili na zahtjev tri člana. Propisi kažu i da predsjednika Državne izborne komisije u slučaju spriječenosti zamjenjuje član Državne izborne

komisije u stalnom sastavu kojeg on odredi. Ako ne može ili neće da ga odredi – onda ništa. Nije nevolja u imenovanju zamjenika, nego u tome što, ako nema predsjednika, DPS nema većinu glasova i DIK-u. Prosto.

Skupština, kao institucija koja bira Državnu izbornu komisiju ne smije sebi dozvoliti da pasivno posmatra dešavanja koja mogu dovesti do pravnog haosa i podizanja tenzija. Mora se, u skladu za ustavnim i poslovnim ovlaštenjima, uključiti u rješavanje

I dalje bez predsjedničkih kandidata

Manje od mjesec i po je do predsjedničkih izbora zakazanih za 15. april, a kandidata vlasti i opozicije – ni na vidiku. I dalje se gazi po istome: opozicija ne može da nađe nezavisnog kandidata prihvatljivog za sve, vlast mudruje.

Mediji neprekidno licitiraju ko bi se sve mogao pojaviti kao kandidat opozicije. Pored **Milke Tadić-Mijović** i **Andrije Jovičevića**, koji su ranije predloženi, pominju se bivši predsjednik CANU-a **Momir Đurović**, **Draginja Vuksanović** kako kandidatkinja SDP-a, **Dragoslav Šćekić** kao izbor SNP-a. Ujedinjena Crna Gora najavila je da će u četvrtak, kad ovaj broj *Monitora* ide u štampu objaviti ime svog kandidata. Postoji i priča o mogućnosti da se **Aleksa Bečić** ponovo pojavi kao predsjednički kandidat jer se, eto, opozicija nije usaglasila.

Znatno su siromašniji glasovi o kandidatu vlasti. Pored neizbježnog šefa koji bi se mogao smilovati, aktuelni su i dalje **Milica Pejanović-Đurišić** i, kao svježija varijanta, **Milutin Simović**.

Otezanja sa kandidaturama bilo je i ranije. Ovolikog nije nikad.

• Budimir
Šaranović,
predsjednik
Državne izbor-
ne komisije

ovog problema prije nego što on eskalira do tačke sa koje nema povratka”, kaže za *Monitor* **Dragan Koprivica**, direktor Centra za demokratsku tranziciju.

Sekretar i član DIK-a iz opozicije **Veljo Čadenović** kazao je ranije da nije bilo razloga da se ponište izbori u Beranama. „To nema veze sa pravom, ali ni moralom”, ocijenio je.

Prema riječima **Milisa Čorića**, takođe opozicionog člana DIK-a bilo je elemenata da se ponište izbori samo na jednom mjestu.

„Glasačkom mašinom DPS-a, BS-a i SD-a, usvojeni su prigovori. Krše se pravni principi i u DIK-u je evidentan organizovani kriminal”, rekao Čorić na konferenciji za novinare.

U Beranama se, kažu *Monitorovi* izvori, u opozicionim redovima ne boje volje birača već upravo – organizovanog kriminala.

Nezvanični izborni štab DPS-a u hotelu *Berane*, kako tvrde, radi bez predaha. „Skeniraju” se prevashodno birači Demokrata, ali je dužna pažnja poklonjena i ljudima koji ne izlaze na izbore.

U Koaliciji *Zdravo Berane* sigurni su da matematika na terenu pokazuje da pobjeda te kolaicije i Demokrata ne može biti dovedena u pitanje. Prema nekim izvorima, da bi dobila jedno odborničko mjesto, DPS-ovoj koaliciji fali 320 glasova. *Zdravo Berane* bi, teorijski, moglo pripomoći Demokratama, čiji mandat je ugrožen, ali sve mora biti izvedeno vrlo pažljivo kako sami ne bi izgubili odborničko mjesto. Situacija se, kažu u Beranama, komplikuje „džakovima para” koje vlast donosi.

Na pet izbornih mjesta gdje će izbori biti ponovljeni u utorak, 6. marta, u februaru je od 1.314 glasova *Zdravo Berane* osvojilo 535, Demokrate 132, a DPS 547. Početna

prednost opozicije je 120 glasova. Od pet biračkih mjesta – Novo naselje, Pešca, Zagorje, Mašte i Mezgalje, opozicija je izgubila samo na jednom. „U Mezgalje je palo metar snijega, pa da vidimo kome je do glasanja”, samo djelimično u šali kažu u Beranama. Tačno čeljade može da zamisli **Tarzana Miloševića** kako pravi prtine do biračkih mjesta. Miloševiću je partijski zadatak da „koordinira” beranske izbore. Metode „koordinacije”, ali i mutni poslovi koje je iz rodnog Bijelog Polja proširio na Berane, čine ga vrlo omraženom osobom među opozicionim Berancima.

Objavljajući da će „uprkos političkom kriminalu i pravnom nasilju koje je demonstrirala Državna izborna komisija” izaći na izbore Koalicija *Zdravo Berane* i Demokratska Crna Gora objavile su da spremnost da na ponovljenim izborima „dotuku”

DPS. Tarzanu Miloševiću poručili su da su mu džabe pare, pritisci i ucjene, lopovluk i kriminal.

Iz DPS-a su rekli da su „spremni za dobar rezultat”.

Iako mnogo toga liči na uobičajena predizborna prepucavanja naši dobro upućeni izvori kažu da je ogorčenje Beranaca zbog samog ponavljanja izbora ogromno, a da bi pokušaj preokretanja rezultata izbora mogao da dovede čak i do nereda.

Nikako ne treba zaboraviti da se čitava priča oko Berana odvija u predvečerje predsjedničkih i izbora u 11 opština u Crnoj Gori. Na dlanu pokazana pravna nesigurnost već sada govori da je vlast spremna na sve. Ako treba i na malo demonstracije sile u Beranama, čisto da se građani podsjetu čime država raspolaže.

Neka mu Bog da zdravlja, ali, ako Budimiru Šaranoviću ponovo pozli, daleko bilo, 28. marta – raspadoše se uslovi za predsjedničke izbore.

Rok za predaju kandidatura za predsjednika Crne Gore je 26. mart, 28. marta DIK treba da potvrdi njihove kandidature.

CDT već nekoliko godina upozorava javnost da ovako postavljena DIK-a predstavlja poligon za ostvarivanje političkih interesa partija, a ne kredibilnu „izbornu vlast” te da ovaj model hitno treba mijenjati. „Najnovija blokada predstavlja samo novu potvrdu našeg stava.

Jer ukoliko se ista ili slična situacija ponovi u kasnijim fazama izbornog postupka kad DIK-a svakodnevno donosi važne odluke, izbori neće biti pripremljeni u skladu sa zakonom”, kaže Dragan Koprivica.

Kako je krenulo, za predsjedničke izbore jedva će stići da odštampaju plakate. Naravno, odštampaće ih, ali posao u posljednji čas mora se platiti više. A zna se i ko će da plati. I u tom, banalnom slučaju, i u mnogo ozbiljnijem kao što je destabilizacija zemlje, koja uz ovoliko bezakonje, nije tako nemoguća kako bi se na prvi pogled moglo činiti.

Miloš BAKIĆ

CRNA GORA I MIGRACIJE

Sjever se gasi, a zemlju napuštaju visokobrazovani

Van granica države živi još jedna Crna Gora, dok se cijeli jedan grad iselio sa sjevera zemlje

ijeli jedan grad, veličine Pljevalja ili Berana, iselio se sa sjevera Crne Gore u posljednjih 15 godina.

Prema podacima Zavoda za statistiku Crne Gore - *Monstata* od 2003. godine u južni region i Podgoricu preselilo je više od 38 hiljada stanovnika.

„Karakteristični su tokovi iseljavanja sjevera i naseljavanja juga i centra. Bijelo Polje je opština s najvećim negativnim migracionim saldom (razlika između doseljenih i odseljenih) koji je 2007. bio minus 278, a 2016. godine minus 429. Opština s najvećim pozitivnim migracionim saldom je Podgorica”, kaže za *Monitor* Irena Varagić, savjetnica u Odsjeku statistike demografije iz *Monstata*.

Monstat bilježi samo unutrašnje migracije, a za podatke o broju građana koji su otišli u inostranstvo uputili su nas na Ministarstvo unutrašnjih poslova. Na pitanja o tome, i pored više urgencija, iz MUP-a nijesu odgovorili. Osim podatka da je stanovnika Crne Gore koji su odjavili prebivalište u posljednjih deset godina bilo – 1806. „Zemlje u koje se najčešće odjavljuju su Srbija - 1219 i Bosna i Hercegovina – 132”, navode.

Da se povećava broj građana koji napuštaju Crnu Goru, prije svega u potrazi za boljim životom, potvrđuju podaci Centralne banke Crne Gore. Priliv novca po osnovu doznaka

iz inostranstva svake godine se povećava. Doznake su 2006. činile 7,5 odsto društvenog proizvoda, da bi posljednjih godina bile konstatno preko 10 procenata.

Najviše novca iz dijasporu stiže iz Italije, Srbije, SAD-a, Irske, Njemačke, Velike Britanije, Švajcarske i Singapura. Ministar vanjskih poslova **Srdan Darmanović** nedavno je izjavio da se procjenjuje da se iz dijasporu godišnje građanima Crne Gore pošalje oko pola milijarde eura.

Direktor Uprave za dijasporu **Predrag Mitrović**, kaže za *Monitor* da oko pola miliona ljudi porijeklom sa ovih prostora živi u inostranstvu. Iseljenici iz Crne Gore žive u raznim krajevima svijeta, od susjednih zemalja, Evrope, preko Južne i Sjeverne Amerike, sve do Južne Afrike i Australije. Zemlje sa najvećom koncentracijom iseljenika porijeklom iz Crne Gore su Sjedinjene Američke Države (Njujork, Čikago, Detroit, San Francisko), Argentina (Provincija Čako), Srbija (Vojvodina) i Turska (Istanbul, Sefakoj, Bursa, Izmir, Adana). Značajan broj naših iseljenika nastanjen je u Njemačkoj, Luksemburgu, Švajcarskoj i drugim zapadnoevropskim zemljama.

Mitrović kaže da prema podacima popisa iz 2003. godine 55,723 građanina Crne Gore su na privremenom radu i boravku u inostranstvu, dok po rezultatima

popisa iz 2011. godine 35.689 državljana Crne Gore boravi u inostranstvu duže od godinu dana.

„Pri tom oni čine samo jedan dio naše dijaspor. Ukupan broj iseljeničke populacije podrazumijeva i kategoriju iseljenika i njihovih potomaka koji nijesu sagledani i obuhvaćeni pomenutim popisima stanovništva Crne Gore, zašto objektivno nijesu postojali neophodni preduslovi”, kaže Mitrović.

On objašnjava da prema procjenama, čak 150.000 naših iseljenika živi u Turskoj, oko 40.000 u SAD-u, 30.000 u Argentini, 30.000 u Njemačkoj, 7.000 u Luksemburgu i isto toliko u Albaniji - pa vrlo vjerovatnom možemo pravdati tezu da van granica države živi još jedna Crna Gora.

Kada se uporede dostupni podaci Monstata od 2008. do sredine 2016. sjever države je napustilo ukupno 17.760 stanovnika. Unutrašnja migracija je iznosila 8.589, što znači da je u inostranstvo otišlo 9.177 građana.

„Seobe ka područjima i mjestima gdje se sliva novac dio su i naše stvarnosti. Migracije, uglavnom sa sjevera CG, već decenijama se odvijaju u dva smjera - ka zemljama zapadne Evrope ili SAD i ka Podgorici i jugu. Rezultat je više

Ministar vanjskih poslova Srđan Darmanović nedavno je izjavio da se procjenjuje da se iz dijaspor godišnje građanima Crne Gore pošalje oko pola milijarde eura

nego poražavajući za demografiju sjeverne regije - gotovo da ne postoji grad u kojem nije drastično smanjen broj stanovnika u posljednjih par decenija”, kaže za *Monitor* ekonomista **Mladen Bojanić**.

Talas ekonomske migracije prema Njemačkoj, uglavnom Bošnjaka sa sjevera, desio se 2015. godine. Tada je 1.865 građana podnijelo u Njemačkoj zahtjev za azil, ali su se do decembra uglavnom dobrovoljno vratili. Njemačka je deportovala 142 građana Crne Gore.

Iz Uprave za dijasporu kažu da se ipak ne može govoriti o većem talasu. „Bolji obrazovni uslovi, viši standardi i bolje plaćeni stručni poslovi predstavljaju ključne motive potencijalnog odlaska iz zemlje. U opštinama koje inače karakteriše veći procenat iseljenika kao što su

Gusinje, Plav, Rožaje, Petnjica ljudi se lakše odlučuju na odlazak, jer u iseljeništvu već imaju bliske rođake, rodbinsku mrežu koja im može pružiti pomoć u prvim godinama boravka u inostranstvu, p r o n a l a ž e n j u o d g o v a r a j u ć e g zaposlenja, smještaja i slično”, objašnjava Mitrović.

Pozivajući se na njemačku Federalnu agenciju za migracije, NVO *Euromost* iz Bijelog Polja tvrdi da je u posljednje tri godine skoro 6.000 ljudi iz Crne Gore tražilo azil

u ovoj zemlji. Samo dva odsto uspjelo je da ostane u Njemačkoj dok su ostali morali da se vrate u domovinu.

U jeku iseljavanja, prije dvije godine, potpredsjednik Vlade **Rafet Husović**, iz redova Bošnjačke stranke, obećao je da će vlast učiniti sve na sprečavanju iseljavanja sa sjevera.

Koliko je urađeno govori izjava **Senke Klikovac** savjetnice u Ministarstvu zdravlja, krajem prošle godine, koja je kao jedan od ključnih problema detektovala to što ne postoji ni evidencija ljudi koji su emigrirali u inostranstvo.

U *Studiji o socijalnom uticaju emigracije* iz 2012. zabilježeno je da su emigranti iz Crne Gore pretežno muškarci, mladi ili srednjih godina i većina njih je iz sjevernog regiona.

Vlada ne uspijeva da napravi iole djelotvoran plan za sjever države u kome su tokom privatizacije uništeni skoro svi privredni, a ubrzano se krčme i prirodni resursi. Nezaposlenost u pojedinim opštinama, kao na primjer Beranama, je preko 50 odsto.

Prema podacima *Euromosta* tokom prošle i ove godine u Njemačku sve više odlaze mladi s visokim i srednjim obrazovanjem. Istraživanje Centra za građansko obrazovanje (CGO) s kraja prošle

godine, pokazalo je da polovina mladih želi da napusti Crnu Goru. Kao ključne motive za odlazak naveli su očekivanje boljeg životnog standarda i lakšeg zapošljavanja.

„Naročito je zabrinjavajuće iseljavanje visokoobrazovanog kadra, mladih ljudi na kojima bi trebalo da počiva ekonomski razvoj. Negativne demografske promjene kreiraju spiralu deinvestiranja i direktno smanjuju prostor za budući ekonomski razvoj. Najbolji kadrovi napuštaju područja u kojima ne mogu da valorizuju svoje znanje i vještine, a potencijalnim investitorima nedostaju kadrovi na koje bi se mogli osloniti. Crna Gora je od strane investitora prepoznata kao zemlja sa niskom mobilnošću ljudskih resursa, gotovo da je nemoguće naći odgovarajući kadar koji je spreman da se iz Podgorice ili juga preseli u sjeverni region”, kaže Bojanić.

Mitrović kaže da u Upravi za dijasporu primjećuju, kroz kontakte sa iseljeništvom, da u posljednjih deset godina sve više visokoobrazovanih ljudi nakon studija ostaje u inostranstvu ili čak i napušta zemlju u potrazi za boljim poslom i profesionalnim mogućnostima: „Ovaj fenomen ipak treba posmatrati kao posljedicu globalizacije, veće mobilnosti i modernih tehnologija“.

Posljednja dva popisa govore da se broj stanovnika u Crnoj Gori smanjuje - 2003. godine je iznosio 620.145, dok je u 2011. godini bio na

Kada se uporede dostupni podaci Monstata od 2008. do sredine 2016. godine sjever države je napustilo ukupno 17.760 stanovnika. Unutrašnja migracija je iznosila 8.589, što znači da je u inostranstvo otišlo 9.177 građana

• DIREKTOR UPRAVE ZA DIJASPORU PREDRAG MITROVIĆ: „Okolo pola miliona ljudi porijeklom sa ovih prostora živi u inostranstvu“

nivou od 620.029. Iz *Monstata* tvrde da u prethodnom desetogodišnjem periodu stopa nataliteta blago varira.

A prognoze za budućnost su sumorne. Analize američke Centralne obavještajne agencije (CIA), objavljene prošle godine, predviđaju da će do 2050. godine u Crnoj Gori živjeti 7,9 odsto manje ljudi nego danas.

Slične projekcije su prije par godina objavile i Ujedinjene nacije. Po njima Crna Gora će 2050. godine imati oko 52.000 stanovnika manje, odnosno oko osam odsto, pa će na teritoriji čitave države živjeti 574.000 stanovnika. Dok će 2100. godine u Crnoj Gori biti još manje stanovnika, odnosno, 437.000.

U publikaciji *Projekcija stanovništva Crne Gore do 2060.*, iz 2014. godine, *Monstat* navodi projekcije prema kojima bi stanovništvo Crne Gore u 2061. godini moglo da se kreće u intervalu od 747.000 (varijanta visokog fertiliteta) do 469 (konstantna varijanta)!

Vladina *Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030.*, koja je objavljena 2017. godine, poziva se na *Monstatove* projekcije

demografskih kretanja u narednim decenijama koje pokazuju da bi Crna Gora nakon 2015. godine mogla da započne proces depopulacije. „Depopulacija bi bila kontinuirana, a stanovništvo Crne Gore bi u 2050. godini brojalo svega 542.000 lica, ili za 78.000 manje (12.6% manje) nego na popisu 2011. godine, što približno odgovara broju stanovnika iz 1970-ih godina”, navodi se u *Nacrtu strategije*.

U *Strategiji* se predviđa da će na migracije znatno uticati integracija u Evropsku uniju. Očekuje se da će mladi ljudi iz Crne Gore odlaziti u države EU koje će im pružiti bolje uslove za život i profesionalno napredovanje, a da će Crna Gora privlačiti radnu snagu, uglavnom iz regiona, mahom niže obrazovne strukture za jednostavnija zanimanja.

Ministarstvo vanjskih poslova i Uprava za dijasporu rade na izradi Nacrta novog zakona o saradnji Crne Gore sa iseljenicima. Za početak bi pomak bio da se utvrdi bar približna brojka onih koji su se posljednje decenije iselili iz domovine.

Predrag NIKOLIĆ

Alternative

U vremenu velike smjene historijskih sistema

Piše: Milan POPOVIĆ

Prema teoriji svetskog sistema Imanuela Volderstina, 1914-2050. vreme je velike smene historijskih sistema, istovremene krize i kraja kapitalizma kao starog, polumilenijumskog, ali i začimljanja i rađanja nekog novog, od starog boljeg, ali, moguće, i lošijeg, historijskog sistema. A da li će ova velika historijska smena biti najbolje ili nagore, nije unapred dato, kako postulira ova ili ona dogma, nego značajno pa i odlučujuće zavisi od same čovekove borbe. Od njegove inteligencije, imaginacije i empatije. Od kvaliteta njegove alternative.

Pa kakvo je stanje odnosno kvalitet čovekove alternative, usred ove velike historijske smene, u prvih deceniju-dve dvadeset prvog veka odnosno trećeg milenijuma? Najkraće, krajnje nestabilno, kontradiktorno i promenljivo.

Na samom početku valja istaći kako je stanje alternative mnogo bolje u oblasti teorije nego u oblasti prakse (ili je ovo možda samo teorijska odnosno profesionalna pristrasnost autora ove kolumne). U ovoj oblasti, kontinuitet i kredibilitet progresivne alternative su očuvani. Velike mislioce XIX i prve polovine XX veka, Karla Marksa, Nikolaja Berđajeva, Karla Polanijija, Maksa Vebera i ostale, dostojno su nastavili velikani našeg vremena, druge polovine XX i početka XXI veka, skoro već klasici Imanuel Volderstin, Noam Čomski, Džeremi Rifkin, Džozef Stiglic i ostali, ali i mlađi a već briljantni Toma Piketi, Janis Varufakis, Tarik Ali i ostali. Rečju, teorijskih ideja, dijagnoza i alternativa, ne nedostaje.

U oblasti prakse, međutim, stanje je bilo i ostalo krajnje nestabilno, kontradiktorno i promenljivo. Prvih nekoliko godina nakon izbijanja poslednje velike svetske ekonomske i finansijske krize 2008., progresivna alternativa bila je u ofanzivi. Ovoga puta, prvi impuls, Arapsko proleće, došlo je sa periferije, 2010. Prihvatio je i nastavio centar, Indignadosi (Ogorčeni) u Madridu i Španiji, i Okupiraj Volstrit u Njujorku i SAD. Tih godina, na momente je izgledalo da je emancipacija,

da ne kažemo revolucija, bila nadohvat ruke. Krajnji izraz ove iste tendencije, uostalom, bile su i relativno uspešne (pred)izborne mobilizacije i transformacije levih demokrata, mladih i sandersovaca u SAD, kao i sličnih novih, ali zaista novih laburista korbinovaca u UK 2016.

Ovde, posebno u SAD, sa usponom Donalda Trampa, 2016., međutim, dolazi i do (ne)očekivanog negativnog preokreta. Dipstejt krupnog kapitala uzvraća udarac. U tome mu pomaže klintonovski establišment Demokratske partije. I sam deo dipstejta. Dvopartijski uspon Donalda Trampa istovremeno je i historijski slom odnosno kraj SAD socijaldemokratije to jest onoga što je u toj zemlji bilo najbliže ovoj. Sličan kontradiktoran trend vlada i u Evropi odnosno EU. Samo što su u Evropi/EU, one progresivne mobilizacije, razvijene u mnogo manjoj, a onaj stari tridesetgodišnji „ekstremni centar“, očuvan u mnogo većoj meri, nego u SAD.

U svemu ovome, jedna stvar ipak čudi. Zahvaljujući nespornom naučno-tehnološkom progresu, uslovi za pravedno zadovoljenje osnovnih ljudskih potreba, nikada nisu bili toliko povoljni kao što su to danas, ali je ovo zadovoljenje, od strane onog istog dipstejta krupnog kapitala, kojeg je Tarik Ali tako dobro skenirao kao „ekstremni centar“, krajnje nepravedno i nasilno blokirano. A da istovremeno izostaje makar približno srazmeran odgovor onih koji su ovako nepravedno i nasilno isključeni. Zbog čega?

Uz klasni rat, organizaciju i akciju krupnog kapitala, sigurno je da važan deo odgovora na ovo pitanje, leži i u jednom sasvim konkretnom historijskom iskustvu samih isključenih. U njihovom negativnom iskustvu odnosno razočarenju komunističkom i socijaldemokratskom alternativom XIX-XXI veka. Zbog kojeg se teško odlučuju na nove velike inicijative i žrtve. Pitanje je samo, još koliko dugo, ova njihova produžena i samodestruktivna paraliza može da potraje.

Komesari očerali bankara

Čim su saznali za „prestup“ direktora NLB-a čelnici CBCG najavili su njegovo kažnjavanje. Ne znamo čime je CBCG bila prinuđena da pokrene proceduru koje se nije dosjetila ni onda kada su ovdašnje banke otimala novac svojih deponenata, falsifikovale potvrde o žirantima, prale novac domaćih i stranih kriminalaca...

Odluka Centralne banke Crne Gore „vrhovne institucije monetarnog sistema“ da se, skupa sa probranim predstavnicima *sedme sile*, brutalno obračuna sa izvršnim direktorom jedne ovdašnje banke – ne zbog njegovog rada već zbog nečega što je izgovoreno na sastanku grupe ljudi, koji nije imao nikakve veze sa bankama i bankarstvom – nije dobila publicitet koji zaslužuje. Moglo bi se, međutim, pokazati da će to za aktuelnog guvernera **Radoja Žugića** biti (ne)profesionalni potez sa najdugoročnijim posljedicama. Ili makar najtužnijim.

Da li je finansijski sistem u Crnoj Gori stabilniji nakon što je Centralna banka – zbog verbalnog delikta – iz zemlje, praktično, protjerala **Robertu Kleindiensta**, izvršnog direktora i člana borda NLB *Montenegrobanke*?

Mučan muk prati progon politički nepodobnog bankara iz Slovenije. I, evo već pa cijelu nedjelju, nikoga od nadležnih da pokuša objasniti uzroke i posljedice povučenih poteza.

Da li je procenat *patriotski prosvijetljenih* stanovnika Crne Gore porastao nakon što su

čuvari tekovina prvo optužili a potom i presudili neopreznom i nepromišljenom bankaru koji je, na sastanku jednog interesnog udruženja (*Slovenački poslovni klub*) pred desetak okupljenih, kazao kako je stanje u Crnoj Gori gore nego u Burkini Faso?

Da citiramo *patriotske uzbunjivače* (ne treba ih miješati sa *zviždačima* koji su časni i hrabri ljudi/žene): „On se obrušio na Crnu Goru i stanje u našoj državi, opisujući je, uz brojne *birane riječi* kao goru od Burkine Faso!“ Izostalo je elementarno objašnjenje. Da li što su dojavljivači loše zapamtili, ili zato što mediji zaognuti *profesionalnim patriotizmom* nijesu marili za detalje, tek ostali smo uskraćeni za kontekst. U čemu je to u Crnoj Gori stanje gore nego u Burkini Faso, jednoj od desetak najsiriomašnjih zemalja na planeti. Prema našim izvorima, Kleindiensta je svoju ocjenu izrekao tokom razgovora o korupciju i njenom uticaju na poslovni ambijent u Crnoj Gori. Burkina Faso, na jeziku afričkih plemena koja u njoj žive, znači „zemlja poštenih ljudi“. Sami zaključite da li smo za poređenje.

„Lično sam navikao da

djelujem na mjestima gdje mogu da doprinesem i gdje diskusija ide u pravcu iskrene, iako zahtjevne, razmjene mišljenja“, pokušao je da objasni sada već bivši izvršni direktor NLB-a nakon što mu je postalo jasno da će ga „razmjena mišljenja“ koštati poslovnih pozicija u Crnoj Gori.

Nije zgorega znati: Roberta Kleindiensta od 2000. godine, radi na rukovodećim pozicijama u *Novoj ljubljanskoj banci* (NLB). U crnogorsku filijalu te banke (NLB *Montenegrobanka*) stigao je 2012. pravo na poziciju izvršnog direktora zaduženog (i) za finansijsko upravljanje i Sektor upravljanja rizicima. Riječ je, kažu dobro verzirani, o jednom od rijetkih stranih bankara koji je ovdje došao zbog iskazanih profesionalnih kvaliteta, a ne po osnovu političke podobnosti.

Oni kojima je crna hronika bliža od finansijsa čuli su za Kleindiensta

Da li je procenat patriotski prosvijetljenih stanovnika Crne Gore porastao nakon što su čuvari tekovina prvo optužili, a potom i presudili neopreznom i nepromišljenom bankaru koji je, na sastanku jednog interesnog udruženja (Slovenački poslovni klub) pred desetak okupljenih, kazao kako je stanje u Crnoj Gori gore nego u Burkini Faso

krajem oktobra 2014, nakon što su ga dvojica maskiranih napadača pretukla metalnim šipkama na parking banku, kada je krenuo kući po završetku radnog dana. Policija i tužilaštvo vjerovali su kako su identifikovali jednog od napadača ali je on, u dva navrata, nepravosnažno oslobođen presudama Osnovnog suda u Podgorici. Drugom napadaču nema ni pomena.

Nakon pominjanja Burkinke Faso i reakcija koje su uslijedile, Kleindiensta

postaje poznat u cijelom regionu.

Čim su saznali za „prestup“ direktora NLB-a čelnici CBCG najavili su njegovo kažnjavanje. „Centralna banka će biti prinuđena da pokrene proceduru oduzimanja odobrenja za izvršnog direktora NLB-a Roberta Kleindiensta, ukoliko odbor direktora banke, u najkraćem roku, ne preuzme odgovarajuće mjere“, saopšteno je nakon hitnog sastanka guvernera Radoja Žugića sa glavnim izvršnim direktorom NLB-a **Martinom**

Leberleom.

Žurba je, valjda, uslovlila pa da ne znamo čime je CBCG bila *prinuđena* da pokrene proceduru koje se nije dosjetila kada su ovdašnje banke otimala novac svojih deponenata, zavodile klijente lažnim obećanjima o jeftinim kreditima u *švajcarsima*, falsifikovale potvrde o žirantima, obmanjivale klijenete i monetarne vlasti, prale novac domaćih i stranih kriminalaca... Nije valjda da su na guvernera uticala sjećanja na dane provedene u DPS-u, profesionalne veze sa braćom Đukanović (Žugić je u ime *Prve banke* potpisao ugovor kojim je Milo Acu dao 44 miliona naših para, da bi spasili obraz i zajedničku investiciju) ili ono malo kućice na morskoj obali, čiju bi nelegalnu gradnju spriječila svaka država na svijetu. Sem valjda Crna Gora.

Slovinci su vidjeli zlu priliku pa su svog izvršnog direktora razriješili samo par sati nakon Žugićevih prijetnji. To, ipak, nije bilo dovoljno.

„Nakon donešene odluke Odbora direktora NLB Banke, Banka je u poslijepodnevnom časovima primila Rješenje od Centralne banke Crne Gore kojim se oduzima odobrenje za izvršnog direktora Roberta Kleindiensta...“, navedeno je u saopštenju iz NLB-a.

Iz CBCG se nijesu oglašavali. A bilo bi interesantno saznati uz koje obrazloženje je Kleindiensta smijenjen. I ko je potpisao tu odluku. Ipak je to novitet u zemlji čiji je predsjednik objavio da je protiv referenduma o pristupanju NATO-a zbog toga što je crnogorsko društvo „pokazalo da kroz svoje podijeljenosti nema spremnost za tu vrstu izjašnjavanja“. Pa niko iz vlasti i njima privrženih medija nije tražio njegovu smjenu.

Jednako su prećutali i sve sramote koje su Crnoj Gori činili strateški partneri birani po kriterijumima vlasti. I to ne samo oni sa međunarodnih potjernica. Cio svijet nam se smijao kada je, krajem 2011. godine, kanadski magazin *Toronto life* objavio

reportažu pod naslovom *Destinacija Mankistan*. Ponižavajuća kovanica nije izvedena iz zemlje majmuna već iz ideje da državom gospodari **Piter Mank** – kao što su tvrdili njegovi saradnici, sagovornici magazina. „Za jednog investitora je izvanredna mogućnost da može sjesti sa premijerom i reći mu – hajde da mi sada dogovorimo poresko i radno-pravno zakonodavstvo Vaše države“, kazao je za *Toronto life* izvršni direktor kompanije *Adriatic Marinas* **Oliver Korlet**. Gdje je tada bio Radoje Žugić? A da, spremao se da da ostavku na mjesto guvernera CBCG, kako bi postao ministar finansija u sedmoj Vladi **Mila Đukanovića**. Poslije se ponovo vratio u Centralnu banku. Baš kako što je svojevremeno pretrčavao iz Fonda PIO do *Prve banke* i natrag.

Vratimo se u sadašnjost. Dokazujući gospodarima i običnome puku vlastito čojstvo i junaštvo, *anonimne patriote* za vikend su zakupile jedan od najvećih bilborda u gradu, tačno preko puta NLB-a, pa na njemu - preko fotografije inkriminisanog bankara – drečavom farbom uskliknuli: *Kući!* Da čuju i on i njegovi doskorašnji saradnici iz banke. *Osveta* je trajala do ponedjeljka u zoru, nakon čega je sa bilborda uklonjena slika prognanog nepomenika. Ostaje da se vidi da li će domovina i aktuelna vlast znati da na adekvatan način nagrade *časne Crnogorce* koji su stali u odbranu naših vrijednosti. I prava da se izrugujemo sa gostom koga smo prethodno istjerali iz kuće.

Na sajtu *products.office.com* kompanija **Microsoft** **Bila Gejtsa** donosi podatke o dostupnosti svojih aplikacija korisnicima mobilnih uređaja širom svijeta. Tako možemo saznati da korisnici android telefona i tableta iz Burkine Faso mogu na legalan način nabaviti Office paket. Za razliku od stanovnika Crne Gore. Možda ono „zemlja poštenih ljudi“ ipak nešto znači.

Zoran RADULOVIĆ

RATNI ZLOČIN U ŠTRPCIMA ČETVRT VIJEKA KASNIJE

Ni pravde, ni istine

Zov za traženjem istine neće utihniti i sve dok Crna Gora, Srbija i Bosna i Hercegovina ne riješe ovo pitanje neće se smatrati pravnim državama, poručio je advokat Velija Murić

Zaborav zločina je zapravo zločin. Da je ova poruka, koju godinama ponavljaju porodice otetih putnika u Štrpcima i oni koji na razne načine doprinose rasvjetljavanju tog strašnog ratnog zločina i zasluženom kažnjavanju nalogodavaca i počinilaca, bar imalo uznemirila savjest vlasti u Beogradu, Podgorici i Banja Luci ne bi je ponavljali i ovog 27. februara. Drugo im ništa nije preostalo nego da se bar takvim

i sličnim upozorenjima bore da zaborav ne prekrije pravdu i istinu.

Podsjetimo. Zločin se dogodio na željezničkoj stanici Štrpci, 27. februara 1993. godine, kada su pripadnici Vojske Republike Srpske iz Višegrada, iz voza koji je saobraćao na relaciji Beograd – Bar, oteli i ubili 19 putnika, od kojih su 18 bili Bošnjaci i jedan Hrvat. Među njima bio je i jedan šesnaestogodišnjak.

Do sada su pronađeni posmrtni ostaci samo četiri putnika. Pravnosnažno su za zločin osuđeni jedino **Nebojša Ranisavljević** i **Miće Jovičić**.

„Ni nakon četvrt vijeka zločin u Štrpcima nije razriješen, jer tri države još nijesu smogle snage da riješe ovaj slučaj, već čekaju da zaborav prekrije sve, ali porodice žrtava neće odustati od potrage za istinom i pravdom“, kazao je u Bijelom Polju predsjednik Foruma Bošnjaka **Mirsad Rastoder** prilikom obilježavanja 25. godišnjice tog

Rješenje je u Beogradu

Monitor je prije četiri godine objavio dokument o zločinu u Štrpcima, koji nosi datum 8. mart 1993. godine. Riječ je o povjerljivoj informaciji, koju je pripadnik vojne bezbjednosti iz Podgorice otprio Upravi bezbjednosti Vojske Jugoslavije. Sačinjena je, dakle, nepunih desetak dana nakon otmice u Štrpcima i prema našim izvorima nikada ranije nije javno objavljena.

Još tada sažeto je opisan taj zločin, koji su godinama nadležni pokušavali da zataškaju.

„Otmica je djelo dobro organizovane akcije; oteni putnici su Muslimani. Otmicu je najvjerovatnije izvela paravojna grupa Milana Lukića, a oteete putnike najvjerovatnije likvidirala; bez sprege otmičara sa službenim osobljem voza i drugim, otmica ne bi mogla uspjati; izostala je bilo kakva pomoć oteetim putnicima, posebno od onih koji su je morali pružiti: pratioci i osoblje voza; opšta gluvoća svih subjekata u Crnoj Gori na otmicu, izuzimajući časne, vjerovatno neće proći bez posljedica; ključ rješenja je u Beogradu“, piše u tom dokumentu.

Autor informacije je pesimista: „Plašim se da se prava istina o otmici neće brzo saznati. Traganje za otmičarima biće dugo i veoma teško. Traganje za oteetim putnicima, po svoj prilici biće suvišno, izuzimajući traganje za njihovim grobovima“.

Bio je, nažalost, u pravu.

• ODAVDE SU NEDUŽNI
PUTNICI ODVEDENI U SMRT:
Željeznička stanica Štrpci

zločina.

On je opet apelovao na sve institucije u Crnoj Gori, Srbiji i Bosni i Hercegovini da konačno rasvijetle šta se desilo u Štrpcima.

„Porodice žrtava još čekaju na posmrtnu ostatke ubijenih, nakon toliko godina i dalje se bore sa neizvjesnošću i preispituju se šta su oni mogli i šta mogu da urade kako bi se utvrdila odgovornost”, rekao je Rastoder.

Advokat iz Rožaja **Velija Murić** kazao je da zov za traženjem istine neće utihniti i da sve dok Crna Gora, Srbija i Bosna i Hercegovina ne riješe ovo pitanje neće se smatrati pravnim državama.

I ovom prilikom ponovljeno je da se zločin u Štrpcima ne smije zaboraviti niti ikada više dogoditi, pogotovo ne zbog nečijeg imena i prezimena.

Pravda je, eto, i dalje na čekanju. Ništa od onog što je vlast obećavala nije urađeno. Porodice ubijenih nikad u Crnoj Gori nisu dobile status civilnih žrtava rata, niti bilo kakvu nadoknadu, osim jedne simbolične.

Potpredsjednik Skupštine Crne Gore i funkcioner Socijaldemokratske partije **Rifat Rastoder** podsjeća da i poslije 25 godina od zločina u Štrpcima porodice nemaju

nikakve prinadležnosti zbog toga što su stradali njihovi hranioci. On je pozvao Evropsku uniju da natjera nadležne da se ovaj zločin rasvijetli pred sudovima.

„Sve u svemu riječ je o kompromitaciji prava i pravde. I naš apel je uvijek i prema EU. Jer ako hoće države kao što su Crna Gora, Srbija i BiH, da budu članovi te evropske porodice onda i EU ima pravo i mogla bi da ih na neki način natjera da se konkretnije pozabave ovim i sličnim problemima sa elementima zločina“, poručio je Rastoder.

Predstavnici Foruma Bošnjaka Crne Gore obilježili su četvrt vijeka od zločina u Štrpcima polaganjem cvijeća u Spomen parku civilnim žrtvama u Podgorici. Predsjednik Foruma **Husein Tuzović** opet je apelovao da se nadležni državni organi Crne Gore uključe u rasvjetljavanje ovog zločina, podsjetivši da je u Štrpcima deset otetih, a potom likvidiranih putnika bilo iz Crne Gore.

Zločin u Štrpcima posredno traje i ne smije biti zaboravljen, poručili su iz Foruma Bošnjaka.

Iz Građanskog pokretu URA podsjetili su „oni koji su bili tada na vlasti i time direktno snosili odgovornost za ovaj slučaj i danas

su na istim pozicijama“.

Četvrt vijeka od zločina u Štrpcima oblježeno je i u Beogradu i Prijepolju.

Predsjednik Odbora Skupštine Srbije za ljudska i manjinska prava **Meho Omerović** izjavio je da je zločin u Štrpcima velika sramota države Srbije: „Srbija već 25 godina nosi mrlju na svom obrazu. Niko ništa nije učinio da se otmica putnika bošnjačke nacionalnosti spriječi“.

Liberalno demokratska partija saopštila je da taj događaj i dalje predstavlja ogromnu mrlju na savjesti društva. „Sve tri grane vlasti u Srbiji - izvršna, zakonodavna i sudska, svaka na svoj način, ponizile su i iznevjerile žrtve zločina u Štrpcima i njihove porodice“.

Prije četiri godine uhapšeno je pet osoba u Srbiji i deset u Bosni i Hercegovini, osumnjičenih za zločin u Štrpcima. Tužilaštvo za ratne zločine u Srbiji podiglo je 2015. godine optužnicu protiv njih, ali ona ni do danas nije potvrđena. U BiH je u toku suđenje deseterici optuženih.

Tako porodice žrtava i tamo i dalje čekaju pravdu pitajući se da li će i kada zločince stići zaslužena kazna.

Veseljko KOPRIVICA

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

PRODAJEMO ZEMLJIŠTE SA IZVAREDNIM TURISTIČKIM POTENCIJALOM UKUPNE POVRŠINE OKO 2,2 HA

BOGIŠIĆI, TIVAT

PRODAJEMO ZEMLJIŠTE SA IZVAREDNIM TURISTIČKIM POTENCIJALOM UKUPNE POVRŠINE OKO 16 HA

VELIKA PLAŽA, ULCINJ

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Ukoliko se dokaže da smo Milan Knežević i ja svjedočili u SDT-u i da je Milivoje Katnić slagao, pozivamo ga da podnese ostavku ili da se opaše Nobelom i zamoli svoga druga Paju da ga odveze čamcem i baci u jezero Gazivode, gdje se nalazi i oružje za državni udar“.

Nebojša Medojević,
lider Pokreta za promjene

Dubravka Stojanović

Profesorica istorije na
Filozofskom fakultetu u
Beogradu:

- Mi govorimo o tome da partije ovde nisu predstavnici određenih delova društva, pa se oni sada takmiče za vlast, već mi govorimo da partije teže da obuhvate celo društvo ili čak celi narod i da ga neprekidno potkupljuju.

(Buka)

Milan Vlačić

Filmski kritičar, o ljudima koji se čude kad ima kaže da nekoliko puta čita istu knjigu:

- To je kao ono: idem večeras da slušam Petu Betovenovu simfoniju na Kolarcu, a sagovornik ti nadmoćno kaže: to sam već slušao. To nije daleko od one poslovične: „Na Drini ćuprija“; ih, čitao – hodo!

(Blic)

Dževad Karahasan

Bosanski
akademik, književnik:

- Bosnu je stvarala kultura, jedan određeni način života. Bosnu je stvarao kult komšiluka, osjećanje da ti je drugi važan. Bosnu je stvarao život u siromaštvu na koje su ljudi pristali i u kojem uživaju. Bosnu je stvarala priča, pjesma, Bosnu je stvarala ljubav prema potoku, akšamluk. To je stvaralo i čuvalo Bosnu.

(Fena)

Srđan Gojković Gile

Muzičar o pjesmi
Električnog orgazma „Igra
rokenrol cela Jugoslavija“:

- Svakako se izlizala, naročito devedesetih godina. Nažalost, to je totalno mimo mog uticaja, ja ne mogu da zabranim da je puštaju... Kad je Tramp imao izbornu kampanju, onda je puštao pesme Rolingstonsa, pa su pokušali da mu zabrane, ali nisu uspeali...

(Noizz)

István Sabó

Mađarski režiser i gost
ovogodišnjeg Festa:

- Nisam u porodici imao ni kraljeve ni guvernera ni predsednike, zapravo jedino što sam mogao jeste da govorim o istoriji iz ugla običnih ljudi.

(Blic)

Ljubomir Gašparović

Vlasnik najveće zbirke klavira u Hrvatskoj o zbirci koju želi pokloniti gradu Zagrebu pod uslovom da bude obezbijeđen prostor u kom se mogu i koristiti:

- Hrvatima je jako sumnjivo kad im se nešto želi pokloniti... Bilo bi besmisleno da želimo napraviti muzej klavira. To bi bilo kao da idemo negdje slušati slike, klavir nema smisao ako ga se ne svira.

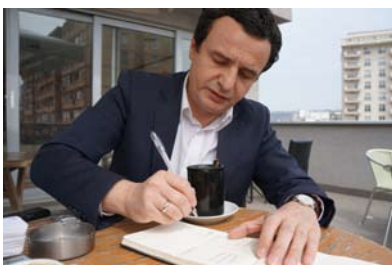

(Jutarnji list)

Albin Kurti

Vođa pokreta Samoopredjelje, najveće opozicione stranke na Kosovu:

- Međunarodni tutori počeli su prije deset godina s neoliberalnom privatizacijom. Rekli su nam da nemamo status, zbog čega nismo mogli putovati po Evropi. Ali status nije bio potreban za rasprodaju javnih poduzeća. Nisu nam dozvolili diskusiju o privatizaciji. Devedesetih smo imali republiku otpora, ova današnja je republika privatizacije.

(Portal Novosti)

Reuf Bajrović

Osnivač Građanskog saveza Bosne i Hercegovine:

- Kada neko govori o rasturanju Bosne i Hercegovine, i istovremeno nabavlja oružje, onda ga treba shvatiti ozbiljno. Dodik je, zarad očuvanja vlasti, spreman da krene u pravcu koji može dovesti do onoga što nas je zadesilo devedesetih godina.

(RSE)

Robert Seethaler

Austrijski pisac o „divljanju desnice“:

- Politika koja se vodi posljednjih desetljeća, nepravda sistema, suludi kapitalizam, društva kojima su želja za statusom i posjedovanjem najviša vrijednost, sve je to dovelo do svojevrstnog gubljenja smisla. Tamo gdje više ne možete pronaći smisao, naći ćete nezadovoljstvo i strah. I tada nastupaju populistici sa svojim priprostim slikama svijeta i neprijatelja.

(Jutarnji list)

PAOLO MAGELLI

Reditelj:

- Poznato je da mračna vremena udaraju po svima, ali one koji su, ne svojom krivnjom, slabiji – takva vremena mlade s posebnim užitkom, udaraju ih toliko da postaju za njih pogubna.

(Novi list)

ANDREA BOCELLI

Italijanski tenor, o svojoj posvećenosti poboljšanju života na Haitiju:

- Iako o tome ne govorim često s ponosom mogu reći da fondacija koja nosi moje ime omogućuje školovanje i medicinsku njegu za 2550 đaka i pitku vodu za 400 tisuća ljudi koji žive u slamovima.

(Novi list)

HEIDI KLUM

Manekenka, buneći se što joj zamjeraju jer sa 44 godine i dalje reklamira donje rublje i kupaće kostime:

- Zar ja ne mogu biti seksi? Zar to mogu samo žene sa 20 ili 30 godina? Moje vršnjakinje pa i starije žene mogu i trebaju se osjećati seksi. Ne razumijem, zar imamo rok trajanja? Ko je osoba koja će reći da nam je došao kraj?

(Klix.ba)

KRALJICA

Plaćanja na rate

BEZ KAMATE SVUDA U SVIJETU!

**HIPOTEKARNA
BANKA**

Vama posvećena

UKUPNI TROŠKOVI ZA KORIŠĆENJE KARTICE:
mjesečna naknada 0,50 €

NAKNADA ZA KUPOVINU NA RATE:

- ✓ Na 6 mjesečnih rata za iznose **do 300 €**
Naknada za transakcije do 300 € je 2,00 € fiksno po rati
- ✓ Na 12 mjesečnih rata za iznose **preko 300 €**
Naknada za transakcije veće od 300 € je 3,00 € fiksno po rati

19905 www.hb.co.me

Di su pare?

Najnovije podrhtavanje američkih burzi samo je iznimka od pravila, poručuje nam jedan od naših poznatijih i obrazovanijih ekonomskih autora, pa treba vjerovati da su dionice i dalje sigurna i trajna obiteljska imovina. On to i potvrđuje zaista impresivnim podacima. U posljednjih 90 godina samo u 24 od njih dionice su izgubile na vrijednosti, dok su u preostalih 66 godina rasle. Ponekad čak za dvocifrene iznose. U cjelini dakle svi dobivaju. Zvučalo bi sjajno da nije jednog, ali bitnog problema. To govori o prošlom vremenu, koje je bilo bitno drukčije od ovog u kojem živimo.

Tada je naime vrijedilo pravilo da se mora nešto proizvoditi ili nečim trgovati kako bi se

zaradilo. Svako kršenje tog pravila dovodilo je do kataklizmi. Sada je, međutim, uspostavljeno obrnuto pravilo. Masovno se zarađuje (i) samo novčanim manipulacijama i špekulacijama. Proizvode se financijski proizvodi, koji donose samo isto takvo bogatstvo bez ekvivalenta u robi. Negdje sredinom osamdesetih godina prošlog stoljeća globalna količina novca odgovarala je svjetskoj proizvodnji robe i usluga. Danas (točnije, prema zadnjem podatku koji je vidio ovaj autor) novca ima čak osam puta više! Novac sada prave svi.

To, suprotno svom iskustvu iz prošlosti, nije izazvalo rast cijena. Nekad se kao glavni lijek za inflaciju nudio recept **Miltona Friedmana**: 'Nemojte tiskati novac, pa neće biti ni inflacije.' Sada inflacije nema usprkos silnom novcu koji se tiska na sve strane. To je moguće samo na jedan način. Tako da taj silni

novac ne završava u džepovima potrošača ni na tržištu robe masovne potrošnje. Otuda svi ti stravični podaci prema kojima šačica ljudi ima više novca od polovice čovječanstva ili da već 30 godina američko radno zavisno stanovništvo nije sudjelovalo u raspodjeli novostvorenog bruto domaćeg proizvoda. Ili da svaki drugi Amerikanac (to je 150 milijuna ljudi) dobiva neki oblik državne pomoći.

Ali koliko god se zgražali nad njim, socijalno raslojavanje je uvjet stabilnosti. Cijenama privatnih aviona, dvoraca i jahti ne izaziva se inflacija. Golemi,

po svojoj biti lažni novac jer nema podloge u realnom sektoru, ima samo jednu svrhu. Njime se uspostavljaju odnosi moći u svijetu, kroji politika i kreira budućnost. Je li to mudra i dalekovidna politika i što nam nosi ta budućnost znat će oni koji dožive. Ekonomisti vole usporedbu s balonom koji mora puknuti. Ali povijest nas uči mnogo težim posljedicama.

Novom stanju prilagodio se cijeli financijski sektor, u prvom redu banke i burze. Njihova je najvažnija svrha bila da prikupljaju novac za investicije. Na oročenu štednju bila je uvijek viša kamata jer je ona omogućavala bankama da daju kredite na duži rok. Kreditirali su se u prvom redu razvojni projekti, pri čemu je banka pažljivo ocjenjivala svaki zahtjev jer je sama u dobroj mjeri snosila rizik neuspjeha. Svega toga više nema, pa nema ni kamata ni oročene štednje. Čak i studenti još uvijek uče bankarstvo koga više nema. Novac se pravi lakše i jeftinije, izmišljanjem raznih financijskih proizvoda, a vrhnje se obire bezbrojnim naknadama. Uz banke prilagodile su se i burze. I emitiranje dionica bio je nekad mehanizam kojim se prikupljao novac za investicije i razvoj, a same dionice vrijedna i stabilna imovina. Pod pritiskom golemog balona nepokrivenog novca (kako to zovu ekonomisti) poslovanje na burzama sada je prestalo pokazivati pravu vrijednost dionica, odnosno poduzeća koja su ih emitirala. I nedavno podrhtavanje burzovnog tla, kao i kratkotrajna panika koju je ono izazvalo, dogodilo se u trenutku kad je svjetska ekonomija u usponu. To je, kao i u slučaju banaka, znak pokidanih veza između stvaranja novca i rasta realnog bogatstva.

Dionice su inače, to vrijedi upamtiti, bile prvi ružičasti san s kojim su naši ljudi dočekali povratak u kapitalizam... Upravo preko dionica naš se čovjek susreo s okrutnom privatizacijskom pljačkom... Danas u Hrvatskoj nitko od običnih ljudi više ne misli da su dionice imovina vrijedna obiteljskog ulaganja.

Ujednom hrvatskom slučaju one su ipak obogatile svoje vlasnike. To su zaposleni u Tvornici duhana Rovinj, koja se privatizirala još u Jugoslaviji po zakonu **Ante Markovića**, a kao i cijela Istra bila je zaštićena od HDZ-ovske pljačke. Pritom je ključna bila klauzula da se dionice punih deset godina ne smiju prodavati, osim unutar poduzeća, kako bi ono ostalo u vlasništvu zaposlenih. Kad je rok istekao, svi u TDR-u bili su milijunaši.

Milan GAVROVIĆ
Portalnovosti.com

Sredinom 1980-ih globalna količina novca odgovarala je svjetskoj proizvodnji robe i usluga. Danas novca ima čak osam puta više! A inflacije nema zato što taj silni novac ne završava na tržištu robe masovne potrošnje, nego kod šačice najbogatijih

BERANE, NAKUPCI UCJENJUJU STOČARE

• NA TRŽIŠTU VLADA HAOS :
Stočna pijaca u Beranama

Prodaš kravu, uzmeš socijalú

Stočari na području beranske opštine pričaju kako zbog loših ili nikakvih podsticajnih mjera imaju sve manje motiva da se bave tom djelatnošću, dok ih sa druge strane nakupci na najperfidnije načine ucjenjuju i primoravaju da svoje tržne viškove prodaju u bescijenje.

Farmeri na stočnoj pijaci u ovom gradu ne kriju kako uzaludno pokušavaju da tržne viškove prodaju po realnim cijenama.

Njihova zajednička ocjena je da bi država morala da posveti više pažnje poljoprivredi i stočarstvu, ako želi da se u ovoj oblasti uvede red. Oni konstatuju da su kriza i slaba kupovna moć građana uslovlili slabu prodaju stoke i da u cijeloj priči najviše profitiraju nakupci koji cijene formiraju više nego ucjenjivački.

Sve to, kako kažu, uslovljava

Stočari tvrde da su kriza i slaba kupovna moć građana uslovlili slabu prodaju i da zbog svega najviše profitiraju nakupci koji cijene formiraju više nego, kako kažu, ucjenjivački

smanjivanje stočnog fonda i sve manji broj onih koji odlučuju da se bave stočarskom proizvodnjom.

„Cijelog života sam se bavio stočarstvom, ali ovakvog jada nije bilo nikada. Seljak je doveden u nezavidnu situaciju. Radi od jutra do sutra, a od svega toga ima malo koristi“, kaže stočar iz sela Tmušiće **Ljubo Đurišić**.

I on svjedoči kako se tržni viškovi teško prodaju.

„Nakupci nas ucjenjuju nemilosrdno. Dovoljno je reći da za ovcu nude 60 eura. Vidio sam da se starije krave prodaju po 80 centi po kilu

žive vage. Oni koji se razumiju, znaju da je to malo. Drastično je spala i cijena teladi i junadi. No ljudi su prinuđeni da stoku prodaju i po tako bagatelnim cijenama“, ukazuje ovaj čovjek.

Da stvar bude još teža prošle godine je, zbog suše, prinos sijena bio slab, tako da su ljudi prinuđeni da desetkuju svoja stada, jer nemaju dovoljno stočne hrane.

„Jednostavno, čovjek više ne može da se bavi ovim poslom, jer od nas mnogo bolje prolaze raznorazni šverceri. Njima su džepovi puni novca i njih niko ne dira, dok je seljaku ponuđeno da se snalazi kako zna i

umije”, ističe.

Da su stočari u nezavidnom položaju potvrđuje i mladi farmer Žarko Pajović, naglašavajući da država ne nudi nikakve sigurne garancije koje bi dale podsticaj za proizvodnju zdrave hrane.

„Do skoro sam držao osam krava. Kako stvari stoje biću prinuđen da sve rasprodam, jer kad se sve sabere i oduzme malo je vajde od ovog posla. Stoka se prodaje u bescijenje, jer nakupci gospodare tržištem“ – kaže on. Prema njegovim riječima da bi se ovakva situacija popravila trebalo bi srediti stanje na svim prodajnim mjestima, gdje bi država garantovala otkup po utvrđenim i realnim cijenama.

„Te garancije bi unijele sigurnost kod proizvođača, pa bi se i mladi ljudi zainteresovali da se bave poljoprivredom i stočarstvom i da tržištu nude zdravu hranu. Ako se to ne uradi stočni fond će se iz godine u godinu smanjivati, a naša sela ubrzo će ostati pusta“, vjeruje Pajović.

Predsjednik mjesne zajednice Šekular **Vesko Davidović** smatra da bi država morala da uspostavi organizovaniji otkup tržnih viškova i da stimuliše one koji stvarno hoće da se bave stočarstvom.

Slike sa stočne pijace u Beranama ukazuju da na tržištu vlada pravi haos. Nakupci rade šta hoće, ucjenjuju stočare, kupujući stoku po znatno nižim cijenama od onih koje su realne. Najveću krivicu za takvo stanje snosi Ministarstvo poljoprivrede, koje ne preduzima ništa da se stanje bar donekle popravi. Sve se završava na obećanjima, dok nakupci skidaju kajmak“, navodi Davidović.

O lošem položaju stočara priča i **Radojko Lutovac** iz sela Zagorje, naglašavajući da država ne daje nikakve sigurne garancije koje bi dale podsticaj proizvodnji zdrave hrane.

„Zagorje je oduvijek bilo selo uzornih stočara. Siguran sam da bi se i u narednom periodu dosta mladih ljudi posvetilo stočarstvu kada bi im država garantovala odgovarajući, odnosno siguran plasman proizvoda. Tako bih i ja proširio svoje gazdinstvo

da nijesam suočen sa činjenicom da je taj rad neisplativ, naročito ovdje na sjeveru gdje zime traju više od pola godine“, kaže Lutovac.

On dodaje da kada se seljak suoči sa tako niskim otkupnim cijenama gubi volju da se bavi tim poslom.

„Jednostavno, sve mi ovo liči na moderno robovlasništvo, gdje seljak radi, dok drugi, koji ne dižu ništa teže od kašike, uživaju u blagostanju“, smatra Lutovac.

Sagovornici *Monitora* tvrde i da se do ovako lošeg stanja u oblasti poljoprivrede i stočarstva i negativnih trendova došlo, između ostalog, i zbog činjenice da je država posljednjih godina dodjeljivala socijale mladim, radno sposobnim ljudima.

Cijelog života sam se bavio stočarstvom, ali ovakvog jada nije bilo nikada. Seljak je doveden u nezavidnu situaciju. Radi od jutra do sutra, a od svega toga ima malo koristi“, kaže stočar iz sela **Tmušiće, Ljubo Đurišić**. „Nakupci nas ucjenjuju nemilosrdno. Dovoljno je reći da za ovcu nude 60 eura“, dodaje

„Na ovim prostorima se oduvijek teško živjelo, ali su ljudi morali da rade, jer su znali da nemaju drugog izbora. Danas su došla neka druga vremena. Omladina i ne pokušava da se bavi stočarstvom, uviđajući da mnogo bolje prolaze oni koji primaju socijale“, kaže predsjednik mjesne zajednice Kaludra **Radovan Andić**.

On kaže da su upravo socijale bitno uticale da se ugase nekadašnja moćna gazdinstva i da katuni ostanu bez uzornih stočara.

„Uostalom, u našim selima kruži krilatica „prodaj kravu – uzmi socijalu“. To je porazna činjenica, jer je narod na ovim prostorima dobro znao da može opstati jedino ako drži stoku i obrađuje

imanja. Sve to ukazuje da država mora da na poseban način stimuliše i prepoznaje ljude na selu koji istinski imaju namjeru da žive od svoga rada. Takvim ljudima ne trebaju socijalna davanja već povoljni dugoročni krediti, dobri putevi do katuna i i garancija da mogu svoje proizvode prodati na tržištu“, priča predsjednik ove seoske mjesne zajednice.

Da je stočni fond na području beranske opštine desetkovan u odnosu na neka ranija vremena najbolje ilustruje primjer takozvane Gornjoselske župe, smještene na padinama Bjelasice, koju čine sela Lubnice, Pračevac, Bastahe, Glavace, Kurikuće i Vuča.

Na tom velikom prostoru brojne travnate površine iz godine u godinu sve više urastaju u korov, dok mještani ukazuju da je sve manje onih koji pokazuju interesovanje da se bave stočarstvom.

„Simptomatično je da većina ljudi iz ovog kraja kupuje mlijeko u seoskoj prodavnici. Tetrapak je zamijenio domaće mlijeko, a sve je manje onih koji pokazuju želju da drže stoku onako kako su to radili njihovi roditelji. Smatramo da bi država morala da donese posebne stimulativne mjere ukoliko misli da pomogne sela na sjeveru Crne Gore. To znači da se, umjesto deklarativnog zalaganja, mora ulagati u pojedince koji žele da se bave poljoprivredom i stočarstvom“, pričaju mještani Lubnica.

Oni smatraju da bi se mladi ljudi znatnije posvećivali uzgoju stoke kad bi imali neku sigurnost i garanciju da svoje tržne viškove mogu da plasiraju po realnim cijenama, a ne da ih ucjenjuju nakupci.

Da je stanje u oblasti stočarstva na sjeveru Crne Gore ozbiljno govori i činjenica da sve to za posljedicu ima odliv seoskog stanovništva. Sela ostaju prazna, nakupci gazduju tržištem, sve je manje domaćih proizvoda na našim trpezama.

Dok reklamiramo domaće, jedemo uvezeno, sumnjivog porijekla. Daleko je to od strategije iz pregovaračkog poglavlja koje se tiče poljoprivrede.

Tufik SOFTIĆ

Dolazak na buvljak za mene je vid rekreacije. Čovjek se išeta, vidi poznate ljude i mnoge stvari koje se više nikada neće naći u prodavnicama. Ima i dosta starina, starog alata, knjiga, djelova za automobile. Za mene je to ritual", priča jedan od posjetilaca podgoričkog buvljaka.

Buvljak se nalazi pored magistralnog puta prema Gradskoj Opštini Tuzi, u okviru Stočne pijace. Na njemu se osim polovne robe mogu naći i nove, neraspakovane stvari koje čekaju da budu kupljene po nižim cijenama nego u prodavnicama. Pored ispucalih betonskih staza, na kaldrimi i blatnjavoj livadi, prodavci čekaju da počne još jedan pazarni dan. Buvljak je živ vikendom, najviše subotom, a lijepo vrijeme mami mnoge da dođu i prošetaju ovim mjestom koje je atrakcija bilo da imate namjeru da nešto konkretno kupite, bilo da ste tu slučajno.

Prvi kupci na buvljaku imaju popust, radi još jedne berićetne subote prodavcima koji od najranije zore, već oko četiri, pet ujutru, rasprostiru čaršave, kartone, ćebad, postavljaju stolove kako bi izložili svoju raznoliku robu. A na ovim improvizovanim tezgama, za čije mjesto dnevno plate jedan i po euro - od igle do lokomotive. Bogami i poneka dobro očuvana i još funkcionalna mašina za šivenje, čija je cijena mnogo niža od odjevnih predmeta koji se mogu sašiti na njoj, sudeći po tvrdnji sredovječnog trgovca koji kaže da je jedna modna kreatorka kupila kod njega polovnu „singericu” i poslije dolazila da mu se pohvali kako joj odlično služi.

„Kupuje ona stalno ovdje”, kaže prodavac. „Tu sa mojom Refkom probira garderobu, pa uzme ako joj šta odgovara. Sve markirano, iz Njemačke donosimo”. I zaista, među gomilom polovne odjeće mogu se naći i burberry mantil od pet eura i levis farmerice za tri.

„Ovdje dolaze svi, i bogataši, političari”, nadovezuje se prodavac sa susjedne tezge. Vidio je jednom

Sjaj polovne robe

Prvi kupci imaju popust, radi još jedne berićetne subote prodavcima, koji od najranije zore, već oko četiri ujutru, rasprostiru čaršave, kartone, ćebad, postavljaju stolove kako bi izložili svoju raznoliku robu. A na improvizovanim tezgama, za čije mjesto dnevno plate jedan i po euro - od igle do lokomotive

u prolazu „onu što je prepisala doktorat”.

Prodaje se i upotrebljavana obuća, a trgovci kažu da dobro prolazi. Bicikla, djelovi za automobile, polovna bijela tehnika i alat samo su dio asortimana.

Na buvljaku možete čuti razne jezike iskusnih trgovačkih mahera, ali i zalutalih turista koji sa ruksacima i radoznalo obilaze štandove. Završivši telefonski razgovor na italijanskom, Albanac Rusima nudi tri ručna sata za petnaest eura. „Skidka za vas, baterije gratis”. Na moju konstataciju da dobro barata jezicima kaže: „Pričam ja jezik koji ’oćeš, samo da se proda”.

U blizini, na stepeniku kombija sjedi malena Romkinja i posmatra

Srednjovječni trgovac priča kako je jedna modna kreatorka kupila kod njega polovnu „singericu” i poslije dolazila da mu se pohvali kako joj odlično služi. „Kupuje ona stalno ovdje”, kaže. „Tu sa mojom Refkom probira garderobu, pa uzme ako joj šta odgovara. Sve markirano, iz Njemačke donosimo”

svoje roditelje koji iz kartonskih kutija nude salame, viršle, kobasice, slatkiše. Mala kutija bajadera euro, velika dva. „Ne možeš za te pare u marketu da ih kupiš”. Ne htjedoše reći gdje nabavljaju ove artikle isteklog roka.

No, nije to jedina hrana koja se prodaje na buvljaku. Na samom ulazu suhomesnati proizvodi, riba, turšija, med.

Pred kapijom buvljaka svijet se okupio oko proćelavog čovjeka koji na uzici drži patuljasto jare. Prodaje ga za osamdeset eura. To je kućni ljubimac, kaže, ima još dva takva u autu. Ima i živine na prodaju. Kokoške raznih sorti, pet eura jedna.

Za ljubitelje antikviteta, ovo mjesto je pravi raj. Starinski satovi, ukrasne figure, svijećnjaci samo su dio ponude ovog nesvakidašnjeg buvljaka. Fiksni telefoni od početka svoje istorije, pa do vremena kada su ih zamijenili mobilni mogu se naći među longplej pločama jugoslovenskih i sovjetskih muzičara, američkih džezera i virtuozna klasične muzike. Prodaju se i moblini telefoni, dobro očuvani i oni koji su neupotrebljivi. Tu su i laptopovi, takođe polovni, slušalice, punjači i ostala elektronska oprema. Kompleti knjiga vrlo su povoljni, a među njima mogu se probati rijetki bibliofilski primjerci, kao i izdanja koja su preživjela sve državne oblike nekadašnje Jugoslavije. Tu su kuvari, vojne enciklopedije, ruski i poljski udžbenici iz vremena SSSR-a. U rukama jednog starijeg gospodina našlo se, uz još četiri, pet knjiga, i Staljinovo djelo *Marksizam i nacionalno pitanje*.

Mogu se kupiti i šljemovi, zardali od vremena i ratova, značke sa odora zvaničnika svih režima, vojničko remenje, čuture, gas maske. Ni naizgled nove uniforme Jugoslovenske narodne armije ne nedostaju.

Među interesantnim svaštarijama ima dosta slika, replika velikih umjetničkih djela, a kažu stalni posjetioци da su nailazili i na autentična platna crnogorskih slikara. Ukoliko umijete da se cjenjkate, umjetnost ćete platiti mnogo manje nego što ona vrijedi.

Stariji bračni par raspravlja se pred štandom oko porcelanskih šolja. Gospođa pogađa cijenu, dok joj suprug govori da ih već imaju previše kući, a ničemu ne služe osim što zauzimaju mjesto. „Dobra je kafa komšiluku i iz onih običnih”.

Šminka nije rijetkost, a minduše, prstenje, ogrlice, narukvice – od bižuterije do čilibara - prodaju se na skoro svakom ćošku. Pored mobilnih telefona, prijatna prosijeda žena i njen suprug trguju ručnim satovima, bižuterijom i potamnjelim srebrom. Jeftino se prodaju burme, par deset eura, može i za osam. Srebrno prstenje je po pet eura, a lančići do petnaest najviše.

„Onaj tamo preko puta, Džeri, kupi kod nas nakit, pa ga ispolira i prodaje ljeti po Budvi za mnogo veće pare”, kaže gospođa. „Mene, pravo da ti kažem, mrzi da ga čistim, kad ga ionako neću prodati iznad cijena po kojim ga sada dajem”.

Bižuterija svih vrsta i oblika nije više od tri eura, a najskuplji na ovoj tezgi je ženski ručni sat koji prodaju za 40 eura. Mada, uz cjenkanje, se može spustiti.

Među interesantnim svaštarijama ima dosta slika, replika velikih umjetničkih djela, a kažu stalni posjetioči da su nailazili i na autentična platna crnogorskih slikara. Ukoliko umijete da se cjenjkate, umjetnost ćete platiti mnogo manje nego što ona vrijedi

„Cjenjkaju se ovdje i za pedeset centi, htjeli bi oni i džabe da uzmu. Mi spuštamo cijenu uglavnom ako se malo više stvari uzme. Moj muž nije prelazio 2.400 km da bi robu prodavao za 50 centi. Nego šta da radimo, nema narod para danas, sve bijeda, pa gledaš da izađeš u susret i njima, a i ti bar nešto da zaradiš, pa daš za koliko možeš” objašnjava ona. Njen muž priča kako se desi da hoće i da ukradu u prolazu, ali uz osmijeh ukrašen ponekim zlatnim zubom dodaje da se to rijetko dešava, naučio je on za trideset godina trgovanja da prepozna lopova. Oboje radno nesposobni, sa jednim primanjem od socijalnog u iznosu od 78 eura moraju da se snalaze, da zarade za račune. Mjesečno, zahvaljujući prodaji, u prosjeku izađu na 500, 600 eura. Ne dolaze uvijek, izbjegavaju hladne i kišovite dane. Tada nema puno mušterija, pa im se ne isplati, a i zdravlje ih više ne služi kao nekad.

Sa ovog jedinstvenog mjesta, koje je otvoreno petkom, subotom i nedjeljom, vjerovatno nećete otići praznih ruku. Ono što ćete sasvim sigurno odnijeti sa buvljaka, čak i da ništa ne kupite, jesu utisci koje ćete prepričavati prijateljima, kao i namjeru da opet dođete i istrošite kusur svakodnevice na stvari vrijednije od svoje cijene.

Miljana DAŠIĆ

RADIO MOJKOVAC PRESTAO DA PRATI
OPŠTINSKE SJEDNICE

Stopama lokalne televizije?

U radiju kažu da, ukoliko iz Opštne ne odriješe kesu, na njihovu saradnju više neće moći da računaju

Dvije sjednice mojkovačke Skupštine, u novom sazivu, slušaoci Radija Mojkovac nijesu mogli direktno da prate. Iz opozicije tvrde da je takvo stanje interes vladajuće Demokratske partije socijalista (DPS), a u radiju kažu da, ukoliko iz Opštne ne odriješe kesu, na njihovu saradnju više neće moći računati.

Minulih godina iz opštinske kase Radio Mojkovac dobijao je svega po 10.000 godišnje. To su, kako objašnjavaju, samo troškovi prenosa sjednice lokalnog parlamenta. Trud medijskih poslenika iz tog grada nije urodio plodom, pa administracija bivšeg predsjednika Opštine **Dejana Medojevića** nije imala sluha za njihove probleme. Zbog toga nije mogla da opstane ni lokalna televizija, a radio trenutno posluje sa mnogo teškoća.

Tvrde da se pretprošle godine desilo da su, umjesto 10.000, iz opštinske kase dobili samo 8.500 eura. Iznos koje daju za različite dozvole, kažu, je približan onom koji im uplaćuju iz Opštine. Za

takvu saradnju ubuduće nijesu zainteresovani.

„Ukoliko ne bude pomaka u odnosu na dosadašnji odnos lokalne uprave, nijesmo zainteresovani ni da sarađujemo kao do sada. Ostaćemo sami i služiti gradu, onako kako se možemo sami snalaziti. Iznos od 10.000 eura nam ništa ne znači. Ako se uporedi sa iznosima koje lokalne uprave u drugim gradovima izdvajaju za lokalne javne emitere, onda je jasno kako nas tretiraju”, kažu.

U Radiju Mojkovac, ipak, nadaju se da će ubuduće obezbijediti bolju podršku lokalne vlasti. Očekuju da će novi predsjednik Opštine **Ranko Mišnić** imati više razumijevanja. Imaju i najave da će Opština pomoći u dijelu programskog djelovanja radija, „prije svega kada je riječ o sadržajima koji su Mojkovčanima potrebni”.

To što su ove godine izostali direktni prenosi sjednice Skupštine opštine (SO), kažu nije revolt ili hir, već tehnička nemogućnost.

„Oprema je još na popravci u Nišu. To je razlog zbog čega nije

bilo direktnih prenosa SO. Već za sljedeću sjednicu SO, ukoliko postignemo zadovoljavajući dogovor sa Opštinom, biće obezbijeđen direktan prenos“, poručuju iz Radija Mojkovac.

U junu prošle godine, prekinuta je desetogodišnja praksa, pa su izostali direktni prenosi SO na lokalnom radiju. Nakon toga, prenosi su ponovo obezbijeđeni, sve do ove godine, kada mikrofona tog lokalnog javnog emitera ponovo nije bilo u skupštinskoj sali. Zvanično objašnjenje da je riječ o „tehničkim problemima“, iz dijela mojковаčke opozicije nazivaju obmanom. Tvrdi da su to igrarije vladajuće Demokratske partije socijalista kojoj „nije u interesu da Mojkovčani čuju šta se dešava na sjednicama lokalnog parlamenta“.

„Jasno je mojковаčkoj javnosti da je odbornički klub DPS-a neznaven, nestručan, i javnost zna kako su dobili mandate i glasove, pa sada žele da ugase radio prenos sjednica SO Mojkovac, za koje su se borili dok su bili opozicija. Sada se DPS zalaže za što manje javnosti i transparentnosti, jer svjesni svojeg kadrovskog potencijala, pribjegavaju gušenju javne riječi. Tu zamisao htjeli su da ostvare još u prošlom skupštinskom sazivu, kada je URA tome stala na put i osujetila takvu namjeru“, kazao je

odbornik Građanskog pokreta URA **Ivan Ašanin**.

Prošle godine on je zaprijetio da neće prisustvovati sjednicama SO ako se ne obezbijedi direktan prenos, a sada je pozvao mojковаčku opoziciju da jedinstveno stanu na put „pokušaju gašenja javne riječi“ u tom gradu. Kako Ašanin tvrdi, prava je istina da postoji nesloga unutar DPS-a oko formiranja nove vlasti pa se to htjelo prikriti.

„Predsjednik parlamenta je pokazao inertnost i nije obezbijedio radio prenos Skupštine, iako je na sastanku predsjednika klubova odbornika obećao da će riješiti to pitanje. Mi iz pokreta URA ćemo se prema ovom pitanju odnijeti odgovorno kao i uvijek, a ostalim kolegama iz opozicije poručujemo da nemamo interesa prisustva sjednicama lokalnog parlamenta bez radio prenosa. Pozivamo cjelokupnu opoziciju da o tome zajednički donesemo odluku ukoliko se ovo

• **DPS SVJESNO
GUŠI JAVNU RIJEČ:
Ivan Ašanin**

veoma važno pitanje ne riješi“.

Ašanin je podsjetio i da su se sjednice ranije prenosi i preko TV Mojkovca, i da DPS-u očito nije bio interes da opstane lokalna televizijska stanica „a sada je pred gašenjem i radio“. On tvrdi da je jedan od razloga gašenje signala lokalnog radija dug prema Radio difuznom centru (RDC).

„Opozicija nije smjela da nasjedne na obećanja predsjednika SO da će se prenositi prošla sjednica koja je bila izborna i da će se sve uraditi da prenos bude obezbijeđen. Predsjednik lokalnog parlamenta nije ni stavio na dnevni red to pitanje, već je samo obavijestio da se nijesu stekli tehnički uslovi za prenos. Građani međutim znaju da je to partijski interes DPS-a,

i da nas takav čin sve više udaljava od demokratskih standarda“, tvrdi Ašanin.

Da bi direktni prenosi sjednica lokalnog parlamenta bili korisni, kažu i u Opštinskom odboru Demokratskog fronta (DF). Međutim, za sada nemaju jasan stav oko predloga Ašanina i nadaju se da će ubuduće Radio Mojkovac nastaviti višegodišnju praksu praćenja sjednica.

Predsjednik SO **Dragan Mrdak** kaže da DPS nema baš nikakav razlog da bježi od prenosa sjednica lokalnog parlamenta.

„Kako sam obaviješten, riječ je o tehničkim problemima. Oprema tog lokalnog javnog emitera je na popravci. Vjerovatno, vrlo brzo će se to riješiti. Kakav bismo mi imali interes za ukidanje direktnog prenosa? Nadam se da će već sljedeću sjednicu SO sugrađani moći da prate na radiju“.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

Minulih godina iz Opštinske kase Radio Mojkovac dobijao je svega po 10.000 godišnje. To su, kako objašnjavaju, samo troškovi prenosa sjednice lokalnog parlamenta

Smeće u talasima

Cmogorska Vlada saopštila je u srijedu da je Ada Bojana ekskluzivni turistički kompleks, koji bi se trebao valorizovati. Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte, kojem predsjedava premijer **Duško Marković**, najavio je da se to planira učiniti kroz razvoj, izgradnju, finansiranje i upravljanje tim dijelom ulcinjske opštine, a što podrazumijeva i dugoročni zakup ostrva Ada.

Ovo je jedna od najljepših delti na Mediteranu i biser čitavog Jadrana, ali je već tri decenije surovo napadnuta ljudskom nebrigom i pohlepom. Najbolje se to može vidjeti upravo ovih dana kada je na prekrasnom istočnom dijelu pjeskovite plaže tog rječnog ostrva kojeg zapljuskuju morski talasi nastala prava deponija. Tačnije, scene iz filmova strave i užasa, a koje nema ko da očisti!

Kako je taj prostor u zahvatu tzv. morskog dobra, za ovu situaciju koja šalje izuzetno ružnu sliku u svijet o odnosima prema jedinstvenim ljepotama ovog grada i države najodgovornije je Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom, čije je sjedište u Budvi. No, u toj instituciji tvrde da je posao čišćenja obale lijevog rukavca Bojane posao lokalnih službi, shodno ugovoru prema kome to preduzeće i Opština dijele (bratski, na pola) sve prihode ostvarene na osnovu naplate naknada za zakup morskog dobra.

„Ugovorom je definisano da ta sredstva moraju biti namijenjena za finansiranje redovnog cjelogodišnjeg obavljanja komunalnih djelatnosti u zoni morskog dobra. U sklopu toga je i stavka za sveobuhvatno održavanje čistoće i komunalnog reda u zoni morskog dobra”, dodaju iz tog javnog preduzeća napominjući da su tokom

U Crnoj Gori ima preko 300 divljih deponija otpada, a možda su najružnije one na našim plažama. Najjasnije se to može vidjeti ovih dana kada je na prekrasnom istočnom dijelu pjeskovite plaže nastala prava deponija

prošle godine u opštinsku kasu u Ulcinju uplatili oko 705.000 eura.

Iz lokalne uprave navode da je za njih čišćenje otpada u blizini lijevog ušća Bojane gotovo - nemoguća misija. „Nemamo nikakvih adekvatnih plovila da dođemo do tamo, a kopnom se teško može i ljeti, a ne sada”, kaže načelnik Komunalne policije u Ulcinju **Saubih Mehmeti**.

Akcija se ne očekuje ni od Hotelsko-turističkog preduzeća *Ulcinjaska rivijera* kojoj je Ada odlukama državnih organa ustupljena na korišćenje.

Prema riječima izvršnog direktora NVO *Zeleni korak* **Dželala Hodžića**, ovaj problem je lako rješiv, ali da za to ne postoji volja i saglasnost Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom, Opštine Ulcinj i HTP *Ulcinjaska rivijera*.

„Rješenje je u formiranju ekološke patrola koja bi svakodnevno vršila monitoring obale od Bojane do

Kruča. Ukupni troškovi bi iznosili oko šest hiljada eura na godišnjem nivou“, kaže on i ističe da je potrebna saradnja i sa udruženjima ribara, te da je najvažnije da ljudi imaju svijest o svemu ovome. „S povećanjem broja volontera koji se pridružuju takvim aktivnostima može se povećati i naš uspjeh u prevenciji ovako nemilih scena”, konstatuje Hodžić.

Aribari ocjenjuju da će ružne slike na Adi potrajati sve dok kiše ne povećaju nivo rijeke. Jer, tada Bojana nabuja i svo smeće, uglavnom plastična ambalaža, koje je donijela, izbaci na kopno ili ponese u more.

Podaci *Programa Ujedinjenih nacija za okolinu* (UNEP) pokazuju da samo 15 odsto morskog otpada pluta na morskoj površini, dodatnih 15 % ostaje u vodenom stupcu, a čak 70 % se nalazi na morskom dnu.

Stoga neke od ribljih vrsta koje gutaju plastiku često završe na našim tanjirima. Konzumacija plodova

mora izloženih plastici i njihovim hemikalijama na bazi ulja ugrožava ljudsko zdravlje.

„Fantastičan je podatak koliko samo na plaži ostane plastike iza jednog dana u sezoni. To su tone i tone plastike, i ne samo plastike, ima i šerpi i veš mašina. Naš Jadran je pun prljavštine. Naravno, mi vidimo izuzetno lijepu površinu, zalazak sunca koji je izuzetno romantičan, ali i ne sanjamo šta je ispod površine. Ukoliko građani u ekološkoj Crnoj Gori ne povedu više brige o otpadu, mogli bi da budu i sami ozbiljno ugroženi”, upozorava stručnjak iz kotorskog *Instituta za biologiju mora Aleksandar Joksimović*.

Stručni suradnik za pitanja mora iz *Svjetskog fonda za zaštitu divljih životinja za Jadran* (WWF Adria), **Mosor Prvan**, kaže da se pod uticajem sunca i talasa plastika pretvara u čestice manje od pet mm, tzv. mikroplastiku koja zapravo nikad ne nestaje, samo se pod uticajem

Kako je taj prostor u zahvatu tzv. **morskog dobra, za ovu situaciju najodgovornije je Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom, čije je sjedište u Budvi. No, u toj instituciji tvrde da je posao čišćenja obale lijevog rukavca Bojane posao lokalnih službi, shodno ugovoru prema kome to preduzeće i Opština dijele (bratski, na pola) sve prihode ostvarene na osnovu naplate naknada za zakuporskog dobra**

sunca, mora i talasa raspada na još manje čestice i ulazi u sve pore čovjekove okoline.

Istraživanja su potvrdila da neki otpaci postaju dio prehrambenog lanca, dok drugi isplivaju na obalu i miješaju se s pijeskom.

Zbog oko 600 kanalizacionih ispusta iz tzv. kućica, vikendica i restorana na obalama Bojane, krčenja zelenih površina, razuzdanosti turista i vlasnika tih objekata ugrožena je ta predivna rijeka i podmorje, pa je posljednjih godina došlo do dramatičnog smanjenja ribljeg fonda, iščeznuća mnogih vrsta riba, a smatra se da su neke mutirale u opasne vrste!

Kako je delta rijeke Bojane najznačajnije stanište kod selidbe, prezimljavanja, gniježđenja i ishrane ptica na cijeloj istočnoj obali Jadrana, i te će životinje biti u opasnosti. „Do sredine ovog vijeka 99% morskih ptica biće zatrovano plastikom, a već sada ih zbog nje godišnje uquine više od milion”, kaže **Peter Malvik** iz UN-ovog programa za okolinu.

Inače, ovaj otpad na ulcinjsku rivijeru ne stiže samo rijekom Bojanom iz Albanije i Crne Gore, već i s Kosova i iz Makedonije rijekom Drim, čiji se jedan krak uliva u Bojanu. Zbog djelovanja morskih struja smeće „putuje” i do ostalih plaža na Crnogorskom primorju, kao što je to bilo, na primjer, sredinom decembra, kada je bila zatrpana otpadom Ričardova glava u Budvi, a stiže i dalje, sve do Dubrovnika, ostrva Mljeta ili poluostrva Pelješca, na hrvatsku obalu.

Problem je, dakle, postao međunarodni, ali nema zajedničkih napora (a vlade tvrde ni sredstava), da se on rješava. Posebno stoga što je Jadran, zbog zatvorenosti i spore izmjene voda, veoma osjetljivo more.

Njegov krhki ekosistem je već sada pod velikim pritiskom koji će se pojačati ukoliko se krene sa najavljenim istraživanjima nafte i gasa u ulcinjskom podmorju. Ovo zajedničko dobro biće dodatno ugroženo.

Mustafa CANKA

Kako vratiti nadu

Balkanske zemlje je ove sedmice obišao predsjednik Evropske komisije Žan Klod Juncker. Pitanje je hoće li se pojaviti novi elan za integraciju i kod EU i kod regionalnih država

Predsjednik Evropske komisije (EK) **Žan Klod Juncker** je od nedjelje u višednevnoj posjeti Zapadnom Balkanu. Turneja dolazi poslije predavljanja Strategije EU. Od nedjelje do četvrtka Juncker je posjetio zemlje Zapadnog Balkana koje bi trebalo da pristupe EU. U četvrtak (kad ovaj broj *Monitora* ide u štampu) je u Sofiji, glavnom gradu Bugarske, koja do kraja juna predsjedava EU. Treba da se sastane sa liderima šest zemalja iz regiona na ručku koji priređuje premijer **Bojko Borisov**.

Juncker je turnejom želio da, kako je rekao, „ohrabri“ Makedoniju, Albaniju, Srbiju, Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu i Kosovo, nakon što je u strategiji EU prvi put navedena orijentaciona godina za moguć prijem novih članica: 2025. Najčešće se

pominje da bi to mogle da budu Crna Gora i Srbija.

„To je samo datum za ohrabrenje“, rekao je Juncker pred polazak na put. Od vlada na Balkanu će se tražiti da sprovedu reforme, suzbiju korupciju, pobrinu se za poštovanje principa pravne države, slobodu medija, da ožive privredu i riješe međusobne konflikte. Samo ako budu ispunjeni konkretni kriterijumi moći će da bude novih pristupa, rekli su službenici iz Junkerovog okruženja u Komisiji.

Prije polaska Junkera na put, komesar EU za proširenje **Johanes Han** je Makedoniji i Albaniji obećao da će i sa njima početi pristupni pregovori. Na ljeto će, kako je rekao, biti govora i o konkretnom datumu. Do sada se formalno pregovara sa Srbijom i Crnom Gorom. *Dojče vele* (DW) navodi: „Mala Crna

Uregionu se građani žale na pseudo-reforme. Novinar **Tomas Bje**, navodi primjer Crne Gore koja pregovara sa Briselom skoro šest godina. „No, unutrašnjopolitička situacija je krhka. Polovina opozicije dugo bojkotuje parlament i tako protestuje protiv decenijama dominantnog **Mila Đukanovića**, koji sa par prijateljskih porodica vodi državu kao da je njegovo vlasništvo. Sa nekoliko kratkih izuzetaka, dugogodišnji predsjedavajući socijalista je ili predsjednik ili premijer Crne Gore“

Gora – već članica NATO – najdalje odmakla.”

Junkerova prva stanica je bila Skoplje gdje je istakao da je Makedonija na dobrom putu. Na pres konferenciji nakon susreta sa makedonskim premijerom **Zoranom Zaevim**, poručio je da vlasti u Skoplju treba da riješe spor o imenu sa njihovim grčkim prijateljima, ističući da je za vrijeme razgovora sa grčkim premijerom **Aleksisom Ciprasom** u Briselu, poručio da ostane na putu na kome su dvije zemlje. Junker je rekao da vidi napredak u tom procesu.

Najteži problemi se javljaju u vezi s Kosovom. „Prije nego što Srbija i Kosovo jednog dana postanu članice EU, taj problem će morati da bude riješen“, poručuje DW. Junker je u razgovoru sa **Aleksandrom Vučićem** pohvalio Srbiju za napredak u evrointegracijama, za šta je, kako je naglasio i nagrađena datumom mogućeg pristupa, ali je naglasio da osim problema u oblasti vladavine prava postoji problem neriješenih teritorijalnih pitanja.

„Ne možemo prihvatiti zemlje koje nisu riješile bilateralne sporove. Ne želimo da uvezemo nestabilnost. Želimo da se normalizuju odnosi sa Prištinom, a na dvijema stranama je da odrede taj sporazum. Srbija je dio Evrope i biće primljena kada ispuni sve kriterijume”.

Prema DW, Vučić pokušava da pripremi sunarodnike na to da će Kosovo na kraju morati da bude priznato. EU već četiri godine pokušava da dovede do pomirenja Beograda i Prištine – do sada bez uspjeha. Junker na turneji takođe pokuša da posreduje, kažu diplomate EU u Briselu.

Junker će morati da se posebno pozabavi Bosnom i Hercegovinom koja je i dalje podijeljena država. Predsjedavajući Predsjedništva BiH **Dragan Čović** i predsjedavajući Vijeća ministara BiH **Denis Zvizdić** u Sarajevu su uručili Junkeru odgovore na Upitnik Evropske komisije za pripremu Mišljenja o zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj uniji.

Hrvatska i Srbija imaju još otvorenih računa iz rata. Hrvatski premijer **Andrej Plenković** kaže da Hrvatska i Srbija imaju „zajednički interes“ kada je riječ o saradnji u EU, ali da na planu ratne odštete i posljedica rata ima još mnogo otvorenih pitanja.

U ljeto i u ranu jesen, Komisija će objaviti konkretne planove o pristupu za svih šest zemalja. U maju će biti održan samit EU i Zapadnog Balkana u Sofiji. Od 1. jula će predsjedavanje EU preuzeti Austrija koja se veoma zalaže za proširenje EU zemljama sa Balkana.

Nastavljaju se rasprave o novoj strategiji EU za Zapadni Balkan. Najaktivni su eksperti za jugoistočnu Evropu iz Njemačke. Oni smatraju da je bilo krajnje vrijeme za takav dokumenat, ali iznose i kritike. Nekadašnji polet je nestao, sjaj je izbljedio. „Obećanje dato 2003. u Solunu odavno je prestalo da bude vjerodostojno“, kaže za DW **Gernot Erler**, bivši njemački državni sekretar i predsjednik Društva za jugoistočnu Evropu. To je te države učinilo prijemčivim za druge uticaje. „Tu je konkurencija raznih strategija – bilo je pokušaja Kine,

Borba za uticaj na Balkanu

Njemačka podržava EU-perspektivu za šest balkanskih država, izjavila je kancelarka Angela Merkel u Berlinu, nakon nedavnog susreta s premijerom Makedonije Zoranom Zaevim. Ona je ponovila da su za to neophodne dalje reforme, na primjer u oblasti pravosuđa. Merkelova je kritikovala sporost EU kada je riječ o pomoći zemljama Zapadnog Balkana. „Nije problem nedostatak novca“, rekla je kancelarka.

Evropska unija već sada finansijski pomaže Srbiji, Makedoniji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, Albaniji i Kosovu u izgradnji prekograničnih infrastrukturnih projekata. U pozadini svega – ocjenjuju njemački mediji - je sve veća zainteresovanost Kine, Rusije i Turske za region Zapadnog Balkana. Kineske investicije u suštini nisu loše, ali, kako je naglasila kancelarka, one ne bi trebalo da budu povezane sa političkim zahtjevima.

Merkelova je sedmicu kasnije u zajedničkom obraćanju novinarima sa Aleksandrom Vučićem kazala kako je modernizacija i izgradnja pruge Beograd-Budimpešta koju treba da obave kompanije uz NR Kine, „samo jedan projekat u okviru inicijative 16+1, odnosno Pekinga sa zemljama centralne i istočne Evrope. Zemlje EU imaju potpuno usaglašenu politiku prema Kini, u smislu infrastrukturnih projekata ništa nije zabranjeno, a EK sve provjerava“, kazala je kancelarka.

Po njemačkim medijima, puko ispunjavanje uslova neće biti jedino, a možda čak ni prelomno za proces novog proširenja EU. Na to da su pretpostupna politika i proces širenja EU proces u velikoj mjeri zasnovan na interesima, upozorava i **Dušan Reljić**, direktor briselske kancelarije njemačkog Instituta za međunarodna i bezbednosna pitanja (SWP). Merkel želi da Zapadni Balkan što više veže uz EU. To bi, ocjenjuje se u Berlinu, trebalo da spriječi uticaj Rusije i Kine u regionu.

• EU NA BALKANU
DOBIJA KONKURENCIJU: Angela Merkel

Rusije, Turske i arapskih zemalja da prošire uticaj na Zapadni Balkan“, podsjetio je Erler. On je pozdravio to što nova Strategija EU za Zapadni Balkan sadrži konkretan akcioni plan, u kojem mogu da učestvuju svi.

Za njemačke poslanike u Bundestagu jedno je jasno: u Evropsku uniju smije samo ona država Zapadnog Balkana koja ispunjava kriterijume.

Rok za ućlanjenje Srbije i Crne Gore do 2025. poslanik Zelenih **Manuel Saracin** shvata, ne kao ćvrsto obećanje, već kao obavezu za lokalne politićare da do tada pokažu rezultate. „Ako do 2025. nacionalne politićke elite ne budu imale rezultate, one će morati da objasne biraćima, graćankama i graćanima, zašto to nisu uradile, iako su mogle.“ I **Peter Bejer** poslanik demohriććanske stranke (CDU) premijerke **Angele Merkel** insistira na principu uslovljavanja, kao jedinog kriterijuma za ućlanjenje.

Mihael Šmunk, ekspert za jugoistoćnu Evropu u razlićitim trustovima mozgova, ne podrćava tzv. „princip regate“ prema kojem bi Srbija i Crna Gora prije drugih zemalja trebalo da uću u EU. On predlaće da se šest zemalja Zapadnog Balkana poveću, da razviju zajednićku strategiju, kako bi pobijedile skepsu koja vlada u EU. „Mislim da bi samo tako – u paketu – postojala šansa da se jednog dana te zemlje prime u EU“.

Novim stratećkim dokumentom EK poćinje intenzivnije da se angaćuje na Balkanu. No, u regionu se mnogi graćani žale na pseudo-reforme.

Novinar **Tomas Bjej**, navodi primjer Crne Gore koja pregovara sa Briselom skoro šest godina i sa 30 otvorenih od ukupno 35 poglavlja, najdalje je odmakla u procesu pristupanja EU. „No, unutrašnjopolitićka situacija je

krhka. Polovina opozicije već dugo bojkotuje parlament i tako protestuje protiv decenijama dominantnog **Mila Đukanovića**, koji sa par prijateljskih porodica vodi državu kao da je njegovo vlasništvo. Sa samo nekoliko kratkih izuzetaka, dugogodišnji predsjedavajući socijalista je ili predsjednik ili premijer Crne Gore“, navodi u ćlanku Brej.

• U EU SE NE MOGU UVESTI TERITORIJALNI SPOROVI: Aleksandar Vućić

Nemaćki novinar podsjećea i na primjer Aleksandra Vućica koji je takoće ćitavu malu vjećnost u politici. „Dugogodišnji velikosrpski nacionalista i opozicionar, šef vlade i danas predsjednik, vatreni Evropljanin. Zapad u ovom, uprkos dugoj karijeri, tek 47-godišnjaku vidi svog najvaćnijeg partnera. Brisel Vućiću oprašta sve nedemokratske poteze kod kuće, samo ukoliko ne provocira nove sukobe i traći pomirenje sa Kosovom“ stoji u tekstu za DPA.

Po Breju, omiljeni partneri Brisela su i u BiH decenijama vladajući politićari, poput **Bakira Izetbegovića**, ćlana Predsjedništva. „Priće o reformama su bajke“, žali se direktor nevladine ogranka *Transparensi internešenala* u Sarajevu. „Stranke su kriminalne organizacije i funkcionišu kao mafija“ navodi DPA.

Po Breju, zapadne diplomate ponekad i sami uvićaju koliko su problematićna njihova partnerstva sa jakim igraćima na Balkanu. Oni tu

vezu opravdavaju sa rascjepkanom, posvaćanom i ćesto organizaciono nesposobnom opozicijom u ovim zemljama. „Zaista, opozicija je u svim pomenutim zemljama obićno duboko podjeljena bez perspektive za zajednićku politićku aktivnost.“

Florijan Biber, profesor Studija za jugoistoćnu Evropu iz Graca,

tvrdi da je dijagnoza dobra ali da su prijedlozi EU - polu-pećeni. „Odbija se konfrontacija sa onima koji su te probleme izazvali. To su, najćešće, vladajuće elite“. Biber upozorava da, u realizaciji Strategije za Zapadni Balkan, ne treba da se zapostave opozicione snage. „Moramo se pobrinuti za to da opozicija ne zauzme antievropski i nacionalistićki kurs“, naglaćava Biber. „Najveća opasnost bila bi da se EU poveće, da napravi savez sa autokratama u tim zemljama, a da istovremeno izgubi opoziciju, koja na demokratski naćin pokućava da izrazi kritiku“.

Diplomate EU se nadaju da će ovim zemljama jednom ipak uspjeti proboj ka demokratiji. Ali stanovnićtvu je dojadilo ćekanje. Mnogi razoćarani traće izlaz i emigriraju, prije svega u Njemaćku i Austriju: to su dobro obrazovani mladi ludi, inćenjери, ljećari... Njihov odlazak joć viće unazaćuje drućstva u njihovim domovinama.

Milan BOŠKOVIĆ

POEZIJA KAO RELIGIJA

O knjizi *Krug začaranog vremena* Miraša Martinovića

Krug začaranog vremena, kako je naslovljena nova knjiga **Miraša Martinovića** jest metafora koja određuje stvaralačku prirodu pisca i temate njegovog pjesničkog i romanesknog djela. Martinović nalazi bogato izvoriste u tradiciji starih kultura. Potreba za prošlim vremenima nije lamentiranje nad onim čega više nema već se prošlim aktualizira suvremeno, uspostavlja se vječni krug vječnih pitanja o smislu života i svijesti o ljudskoj prolaznosti. O usponu i padu, o trijumfu i propasti gradova i carstava.

„Sve je ličilo na zrio plod koga sopstvena slast razjeda“ ustvrdit će pjesnik. Povijest nije samo linearno nizanje događaja u vremenu. Ono se vraća da bi se ponovo potvrdilo u sjevremenosti biti pjesništva. Po Bergsonovom konceptu vremena njegova je suština permanentno trajanje „jedina stvarnost“, a to se trajanje, ta stvarnost, afirmira u literaturi. Kada je u pitanju svijet literature krug vremena je nužno začaran. Takvim ga čini pjesništvo, u ovom slučaju pjesništvo Miraša Martinovića. Njegovo pjesništvo oživljava i doživljava vrijeme. Krug je to u kojem je stožerna točka sam pjesnik koji hajneovski rečeno živi životom predaka „i osvaja vječnost u carstvu prošlosti“.

Martinović svjestan značaja tradicije u onom smislu koji joj pridaje **T.S. Eliot** u kontekstu postmodernizma stvara osebujan poetski izraz. Govoreći o Miraševom stvaralaštvu više puta sam isticao kako se njegova erudicija pretvara u kreaciju, kako se „memorativni znakovi“ prošlosti transponiraju i oblikuju u nove književne forme. Nekadašnju stvarnost likova i njihovih sudbina uskrasa u snovitim prizorima njegove simbolima bogate literarne stvarnosti. Zato je uz kategoriju vremena neizostavna kategorija prostora, svih onih toponima posebno mediteranskog podneblja, egipatske, grčko rimske, judeo kršćanske ili islamske kulture. Stvarno je za Miraša preduvjet za mitsko: „Ako te predjele nijesi vidio nijesi osjetio mitsku Crnu Goru“.

Tamo gdje prestaje arheologija počinje poezija. Obilazeći ostatke staroga grada na Carinama nalazi bakreni novčić zelenkaste patine s nepoznatim likom na njemu. Pjesnik pjeva o novčiću koji se kotrljao kroz vjekove, odolao vremenima i nevremenima i na njegovom dlanu kao uskrasnio nakon boravka u zemlji, svjedoči o svojoj sudbini i sudbini bližnjih. Držeći svjedoka

povijesti na dlanu pjesnik razmišlja o svim onim rukama u kojima se novčić nalazio, kraljevskim, patricijskim, robovskim, rizonske ljepotice. Misli na ruke koje su taj novčić oblikovale u kovnici. Dodiruje vrijeme, običaje i kulturu življenja koje je nijemi komadić metala izazvao u njemu. Novčić je čekao je pjesnika, novi život koji se potvrdjuje u začaranom krugu vremena. Miraš kaže: „a danas pokazat ću ga suncu“.

Poetska profinjenost ovog stiha uspostavlja mistični krug u kojem se skladuju kružni oblik novčića sa sunčevim diskom. Mikrokozam i makrokozam su sjedinjeni posredstvom poezije. Na svjetlu povijesne pozornice pjesnik svjedoči o misteriju postojanja o permanentnim mijenama. Stvarnost tako stvara poeziju simboličkih odraza svojih značenja. Misao je mišljena i stvara novu misao, knjiga stvara novu knjigu, meta knjigu, i sve se projicira u onu borhesovsku knjigu svih knjiga koja je okrugla. Savršenstvo koje sebe permanentno dopisuje.

Začarani krug vječnog protoka vremena u pjesnikovom duhu je sveprisutan. Miraš Martinović će čuti razgovjetne glasove Cetinskog ljetopisa, Oktoih osmoglasnika, čut će glasove djevojaka iz Dokleje, čut će riječi cara Dioklecijana, budvanskih nekropola i mnogih drugih. Svi se oni „stapaju u hor“. Sve postaje stih. Artikulirani glasovi prošlosti usuglašavaju se sa sadašnjim vremenom. Antička se prošlost oživljava posredstvom muzeja u Naroni. Posredovana kipom lijepe ženske figure. Hladna mramorna put „zaleđene strasti“, kako bi rekao Volter Pejter, za antičke skulpture, aokuplja pjesnika. Za vrijeme posjete muzeju pigmalionovski mirakul je na djelu. U začaranom krugu vremena lijepa statua oživljava i postaje djevojka, zgodna Naronka koja nudi pjesniku i njegovom prijatelju katalog muzejskih eksponata.

Pjesnički senzibilitet Miraša Martinovića nije okrenut isključivo prošlosti. Poput istinskih stvaratelja stihova koji svoju poeziju osjećaju i misle svim bićem, spomenimo samo nekoliko imena, kao što su, **Antun Branko Šimić, Tin Ujević, Branko Miljković, Dobriša Sesarić, Jevrem Brković, Martinović**, osjeća pjesništvo kao svojevrsnu religiju. Pjesništvo kao i umjetnost općenito jest epifanija.

Biti pjesnik znači osjećati, stvarati i predavati se, poezije radi, krugu začaranog vremena.

Dimitrije POPOVIĆ

JELENA SIMIĆ, GLUMICA

Važno je da pozorište ima hrabrost i slobodu

Još kao studentkinja Jelena Simić pokazala je raskošni talenat u predstavi nacionalnog teatra *Antigona*, gdje je tumačila glavnu ulogu. Skrenula je pažnju publike i u predstavi Gradskog pozorišta *Lukrecija* iliti *Ždero*.

Diplomirala je na Fakultetu dramskih umjetnosti na Cetinju u klasi Branimira Popovića, a danas je članica ansambla Gradskog pozorišta. Tumačila je značajne uloge u mnogim predstavama, pa je na kraju 2017. dobila Godišnju nagradu matične kuće, ali i *Ardalion*a za mladog glumca na Festivalu *Bez prevoda* u Užicu. Glumila je i u nekoliko filmova. Tumači naslovnu ulogu u ostvarenju *Iskra* Gojka Berkuljana, koji je nedavno prikazan na FEST-u u Beogradu.

MONITOR: Film „*Iskra*“, u kojem tumačite glavnu ulogu, prikazan je na FEST-u a premijeru je imao na Filmskom festivalu u Herceg Novom. Iako je film niskobudžetni, mlada ekipa je pokazala raskošni talenat i umijeće pa nam, za početak, kažite kako je tekao rad na ovom filmu?

Glumci treba da se daju bez rezerve. To važi i za predstave za odrasle, ali u dječijim predstavama uvijek idemo i preko svojih ličnih i glumačkih granica, na to valjda tjera ta posebna energija mlade publike i hvala im na tome

Iz predstave *Modro blago*
Foto: Duško Miljanić

Arpad nije bez razloga jedan od najvećih. Raditi sa njim je glumačka i lična privilegija. Rad je obilježila odlična pripremljenost cijele ekipe, odlična organizacija i motivacija kakvu nikad do tada nisam vidjela

SIMIĆ: Riječ je o diplomskom filmu kolege Gojka Berkuljana, sa kojim sam sarađivala više puta tokom studija i uvijek je i rad i rezultat bio veoma dobar, pa mi je bilo drago sto sam u prilici da učestvujem i u stvaranju *Iskre*. Prvobitno je planirano da bude krakometražni, ali nakon nekog vremena Gojko i Ana Vujadinović su odlučili da dopišu scene, koje smo snimili nakon prilično duge pauze. Srećom, sve se dobro uklopilo i

FOTO: Damir Ljaljević

sad imamo dugometražni film na koji smo ponosni. Brojne prepreke u radu su prevaziđene i samim tim je i ovakav rezultat još značajniji cijeloj ekipi.

MONITOR: *Tumačite Iskru, novinarku koja nestaje tokom rada na rasvjetljavanju ubistva koje se davno desilo. Kažite nam o Iskri, a građenju lika... Koliko ste se pripremali i istraživali kako biste što vjerodostojnije iznijeli ovaj lik?*

SIMIĆ: I ranije sam se zbog sličnog zadatka informisala i čitala o istraživačkom novinarstvu, pa mi je to bilo korisno i kod pripremanja ove uloge. Uvijek me zanimalo kako ti ljudi odluče da je tema kojom se bave vrijedna tolikog rizika i idu do kraja. Iskru, osim profesionalnih, pokreću i lični motivi, što dodatno komplikuje stvari.

MONITOR: *Šta za vas znači da igrate u crnogorskom filmu, jer ste imali značajnu ulogu i u filmu „As pik” Draška Đurovića?*

SIMIĆ: Svaka prilika da se radi na filmu je značajno iskustvo. Na akademiji smo uglavnom fokusirani na pozorišnu igru, pa nam, što se filma tiče, često nedostaje znanja i iskustva, što ne mora da bude prepreka, već motiv za dalji rad i sticanje potrebnog znanja. Nakon školovanja imala sam sreću da snimam, ali svjesni smo svi da se to kod nas rijetko dešava i da je prisutna gomila prepreka, manjka finansija, dobrih ideja, dobre organizacije... Glumci imaju ogromne pauze između prilika za snimanje, a to je „ispadanje iz kondicije”.

MONITOR: *Krajem prošle godine održana je premijera predstave „Modro blago” u režiji Staše Koprivice u Gradskom pozorištu, čija ste članica ansambla. Komad je vrlo prijemčiv i uzbudljiv pa je na premijeri publika uživala – kako djeca, tako i stariji.*

SIMIĆ: Stevan Koprivica je uradio veoma zanimljivu adaptaciju romana Dušana Kostića. Svaka proba sa Stašom je bila odlična, cijela ekipa je uživala u dobroj radnoj atmosferi i stvaranju i sada uživamo u igranju. Pokazalo se da se

predstava dopada i djeci i odraslima, napokon imamo pozorišnu priču vezanu za naše prostore i to ima posebnu čar. Radnja je smješena u šezdesete godine, pa neki segmenti predstave posebno raduju odraslu publiku, koja pamti taj period. Predstava govori o prijateljstvu, pravim vrijednostima, mitovima i legendarna vezanim za grad Herceg Novi, uz mali dodir čarolije.

MONITOR: *Igrate u mnogim predstavama za djecu i omladinu, a zna se da nije lako pridobiti njihovu pažnju. Pomenuću samo neke - „Mi djeca sa stanice Zoo“, „Kinez“, „Romeo i Julija“, „Čarobnjak iz Oza“, „Mačak u čizmama“, „Snježana i sedam patuljaka“... Šta je najvažnije kad se glumi u predstavi za djecu i mlade?*

SIMIĆ: Da se glumci daju bez rezerve. To isto treba da važi i za predstave za odrasle, ali u dječijim predstavama uvijek idemo i preko svojih ličnih i glumačkih granica, na to valjda tjera ta posebna energija mlade publike i hvala im na tome.

MONITOR: *Nedavno ste dobili*

nagradu „Ardalion“ za mladog glumca i nagradu Politike „Avdo Mujčinović“ na Jugoslovenskom pozorišnom festivalu „Bez prevoda“ za ulogu u predstavi Zetskog doma „Dokle pogled seže“. Predstava je drugačija od većine – prvenstveno zbog načina na koji je nastao tekst, a i procesa rada. Kako je bilo raditi sa Arpadom Šilingom, jednim od najboljih evropskih reditelja, a i biti dio ekipe koja je radila predstavu?

SIMIĆ: Ta nagrada mi je bila veliko iznenađenje, jer ova predstava nekako više vuče da bude nagrađena za kolektivni nego za individualni rad. Tu igram nekoliko jednostavnih karaktera, predstavnika današnje omladine, koja ne zna kuda, kada, kako sa životom. U rad na njima uložila sam lična iskustva i stavove, pa mi je drago da se to prepoznalo kao nešto kvalitetno i korisno. Arpad nije bez razloga jedan od najvećih. Raditi sa njim je glumačka i lična privilegija. Rad je obilježila odlična pripremljenost cijele ekipe, odlična organizacija i motivacija kakvu nikad do tada nisam vidjela u nekom

I ranije sam se, zbog sličnog zadatka informisala i čitala o istraživačkom novinarstvu, pa mi je to bilo korisno i kod pripremanja ove uloge

pozorišnom procesu. Izgleda da je ono što nas najviše tišti, zapravo najbolji pokretač. Reditelj je znao iz svih ozbiljnih tema kojih smo se dotakli da izvuče i dovoljno duhovitosti i šarma, da se i na sceni i u publici istovremeno smijemo i plaćemo nad sopstvenim životinim okolnostima. Istakla bih i hrabrost Kraljevskog pozorišta Zetski dom što je odlučilo da ima ovakvu predstavu na repertoaru, koja oštro kritikuje stanje u nama i oko nas. Važno je da pozorište ima hrabrost i slobodu. Bez toga je manje-više beskorisno, svedeno na puku zabavu.

Miroslav MINIĆ

SNAGA MRVALJEVIĆEVE EKSPRESIJE

Piše:
Gradimir
GOJER

Kada me kao *nedopustivo mladog* teatarca tadašnji direktor Drame Narodnog pozorišta Sarajevo književnik Miroslav Jančić, još kao nesvršenog studenta teatroloških naukovanja, inaugurirao za dramaturga, dakle, po nepisanim kazališnim pravilima za *prvog intelektualca* popularne Kuće na Obali, jedan od ljudi sa kojim sam uspostavio prvi ali i iznimno čvrst artistički prisan odnos bio je dramski prvak crnogorskih korijena Mihailo Mišo Mrvaljević.

Mrvaljević koji je potekao sa čudesne pozornice rojal-teatarske, cetinjskog Zetskog doma, od prve predstave u kojoj sam ga gledao, inscenacije Dizdarevog znamenitog *Kamenog spavača*, ostavio je na mene neponovljivo snažni utisak...

To se naravno produbljivalo kroz godine saradnje na projektima poput O' Nilove Čeznje pod brijestovima, Krležine Golgote, Nušićevog Puta oko svijeta, Harcove Vizije zvjezdanog trenutka....

Ipak, najsnažnije se doimala i u povjest sarajevskog teatra zlatnim slovima upisana je uloga Pabla u drami *Za kim zvono zvoni* kojom je Mrvaljević demonstrirao čudesnu snagu svoje glumačke ekspresije...

Način rada do postizanja te jedinstvene ekspresije najbolje sam upoznao radeći

sa ovim umjetnikom monodramu *Vuk*, o sudbini našeg jezikoslovca Vuka Stefanovića Karadžića. Mrvaljević je tako precizno analizirao lik, oslanjajući se na povjesna i literarna štiva neophodna za analitiku procjene svih postupaka lika, da je glumački derivat koji je *porodio bio* sasvim logičan produkt svestranog poniranja u dubinske psihološke sferalije...

Mrvaljević koji je potekao sa čudesne pozornice rojal-teatarske, cetinjskog Zetskog doma, od prve predstave u kojoj sam ga gledao, inscenacije Dizdarevog znamenitog Kamenog spavača, ostavio je na mene neponovljivo snažni utisak...

Mrvaljevićevoj ekspresiji posvećene su briljantne stranice kritičkih eseja i teatroloških studija i knjiga Seada Fetahagića, Velimira Stojanovića, nadasve Luke Pavlovića...

Negdanji impulsivni mladić krenuo sa Cetinja, a inače rođen u Parizu, sarajevsku pozornicu darivao je godinama serijom uloga kako klasike tako i savremene dramatike da je praznina koja je ostala nakon njegovog fizičkog nestanka praktično nenadoknativa...

Jer, uistinu takvu eruptivnu glumačku

snagu i moć pretvorenu u jedinstvenu ekspresiju bh. teatar nije poznavao niti prije niti poslije čudesnog glumačkog bitka Mihaila Mrvaljevića.

Sjećanje na rad i prijateljstvo sa ovim umjetnikom crnogorske korjenike ispunjava me nevjerovatnim ponosom... Jer, Mrvaljević je bio jedinstven. Bio je UMJETNIK!

**Sjećanje
na velikog
dramskog
umjetnika
Mihaila
Mišu
Mrvaljevića**

Tri ratna druga

Iš: VIKTOR IVANČIĆ

Zlatko Hasanbegović je predložio da se ulica zove „Ulica stožernog generala Janka Bobetka“, ali se tome suprotstavio Milan Bandić, ustajući s kontraprijedlogom – neka se zove samo „Ulica Janka Bobetka“. Predlagaču to ne odgovara, jer bi izostanak „stožernog generala“ iz naziva mogao izazivati neželjene asocijacije, na ulogu Bobetka u NOB-u, jer je on do početka zadnjega rata bio general zlikovačke JNA

Da si ranije umro, živio bi vječno!“ – mogao bi u nekoj od zabačenih depadansi Onoga Svijeta pokojni Franjo Tuđman otrovno dobaciti pokojnome Janku Bobetku. „Htio si halapljivo dogurati do osamdesetpete i, normalno, navukao si Haag na vrat!“ – mogao bi zlobno dodati pokojni Gojko Šušak.

Dvojica zajedljivaca znali bi o čemu govore. Umrli su dovoljno rano da Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju ne stigne protiv njih podignuti optužnice za ratne zločine, pa se u glavnome gradu Hrvatske po Gojku Šušku odavno zove jedna avenija, a po Franji Tuđmanu zračna luka, s tim da je potonji svojim imenom zaposjeo i više desetaka ulica i trgova diljem Hrvatske.

Treći od tri ratna druga još uvijek je na suhom – što zbog nedostatka markantnosti, što zbog činjenice da je odbijajući umrijeti na vrijeme „navukao Haag na vrat“ – pa bi ulicu sa svojim imenom u Zagrebu trebao dobiti tek ovih dana (2018.!), a i to uz nepotrebna trvenja i polemike.

Predsjednik gradskog Odbora za imenovanje naselja, ulica i trgova, proustaški zaneseni Zlatko Hasanbegović, recimo, predložio je da se rečena ulica zove „Ulica

stožernog generala Janka Bobetka“, ali se tome energično suprotstavio gradonačelnik Milan Bandić, ustajući s kontraprijedlogom – neka se ulica zove samo „Ulica Janka Bobetka“!

„Kada budemo imali Zračnu luku prvoga hrvatskog predsjednika

Franje Tuđmana, imat ćemo i Ulicu stožernoga generala Janka Bobetka“, podbadao je predlagača, dodajući kako bi stanari dotične ulice ipak morali imati adresu čiji im naziv može stati u osobne dokumente. Predlagaču, međutim, to ne odgovara,

jer bi izostanak „stožernog generala“ iz naziva ceste mogao izazivati neželjene asocijacije, čak i na ulogu Janka Bobetka u NOB-u, jer je ovaj, treba podsjetiti, do početka zadnjega rata bio general zlikovačke JNA.

A onda su aktivisti Inicijative mladih za ljudska prava uznemirili javnost trećim (najdužim) prijedlogom za naziv prometnice: „Ulica sudionika udruženog zločinačkog pothvata Janka Bobetka“!

Razulareni omladinci podsjetili su da je Međunarodni kazneni sud u Haagu Bobetka označio kao sudionika udruženog zločinačkog pothvata u Bosni i Hercegovini, te da je protiv njega podigao optužnicu za ratne zločine zbog sudjelovanja u operaciji Medački džep. Štoviše, i Županijski sud u Zagrebu je u presudama protiv Mirka Norca i Rahima Ademija ustanovio da je Bobetko bio „na čelu usporednog zapovjednog lanca u operaciji tokom koje su počinjeni ratni zločini nad zarobljenicima i civilima“.

Apelirajući na gradske vijećnike, članovi Inicijative mladih za ljudska prava upozorili su kako bi

Aktivisti Inicijative mladih za ljudska prava uznemirili su javnost trećim (najdužim) prijedlogom za naziv prometnice: „Ulica sudionika udruženog zločinačkog pothvata Janka Bobetka“! Razulareni omladinci podsjetili su da je Međunarodni kazneni sud u Haagu Bobetka označio kao sudionika udruženog zločinačkog pothvata u Bosni i Hercegovini, te da je protiv njega podigao optužnicu za ratne zločine zbog sudjelovanja u operaciji Medački džep

imenovanje ulice po Janku Bobetku bilo „u suprotnosti s civilizacijskim standardima i vrijednostima ljudskih prava“, te će njihova odluka „utjecati na međunarodni ugled Zagreba i Republike Hrvatske“. „Kao gradski zastupnici“, rekli su im, „u prilici ste da odlučite promiče li naše društvo vrijednosti suživota i tolerancije ili promiče počinjenje ratnih zločina“.

Slične je ocjene iznijela i vijećnica Nove ljevice Rada Borić, no sustigli su je jednoobrazni odgovori iz redova vladajućeg bloka. Ivan Čelić (HDZ): „Ako vi mislite da je Bobetko zločinac, za vas je i Franjo Tuđman zločinac.“ Tomislav Jonjić (stranka Nezavisni za Hrvatsku): „Ako je

Bobetko zločinac, i Tuđman je. U tom slučaju bi morali promijeniti ime zračne luke.“

Može li itko zdravoga razuma tvrditi da Čelić i Jonjić nisu u pravu?

Treba li dakle po pokojnome stožernom generalu Janku Bobetku nazvati ulicu u Zagrebu ili nekadašnjega načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske valja smatrati ratnim zločincem?

Dilema je, razumije se, lažna, jer obje ponuđene solucije vabe na potvrđan odgovor: Janko Bobetko treba dobiti ulicu u glavnome gradu Hrvatske *upravo zbog toga* što se potvrdio kao ratni zločinac. Još preciznije: da Janko Bobetko nije pokazivao spremnost da bude uključen u zločinačke aranžmane, ne samo što ne bi danas dobivao ulicu u Zagrebu, već u ratno doba ne bi bio ni posađen na mjesto operativnog zapovjednika Hrvatske vojske.

Ali problem je u jebenom terminu. Inicijativa mladih za ljudska prava remeti ritual kolektivnog cinizma nazivajući stvari pravim imenom, i to taman kada se zajednica, gotovo bez ostatka, privikla na korištenje jezika s dvostrukim značenjem.

Nemaju, naime, hrvatski domoljubi nikakav problem sa sadržajem i karakterom počinjenih djela, nego s njihovom kvalifikacijom. Zašto bi se, zaboga, ubijanja i protjerivanja Srba, odnosno ubijanja i protjerivanja Bošnjaka, smatrali ratnim zločinima?

Tu leži izvor stvarne patriotske nelagode. Nema smisla tvrditi da Janko Bobetko nije činio „ono što

Franjo Tuđman i Gojko Šušak su umrli dovoljno rano da Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju ne stigne protiv njih podignuti optužnice za ratne zločine, pa se u glavnome gradu Hrvatske po Gojku Šušku odavno zove jedna avenija, a po Franji Tuđmanu zračna luka, s tim da je potonji svojim imenom zaposjeo i više desetaka ulica i trgova diljem Hrvatske

mu se stavlja na teret“, jer on to bez sumnje činio jest, no spomenuta djela zapravo nisu ratni zločini – pa mu se onda ne mogu ni „stavljati na teret“ – nego su junački podvizi koje mu valja upisati u zasluge. A te zasluge zatim treba dolično istaknuti i u simboličkoj formi ostaviti kao zalag budućim generacijama.

Postupci poput imenovanja ulice po Bobetku samo su izraz postojanog otpora hrvatskih domoljuba kontingentu vrijednosnih sudova i perverznoj terminologiji skovanoj u međunarodnim centrima moći. Vižljasti patriotski um – za kojeg je bijelo ono što je za ostatak čovječanstva crno, za kojeg je časno ono što je ostatku svijeta ogavno – uvijek će naći način da se suprotstavi globalnoj terminološkoj diktaturi.

Promotri li se stvar iz suprotne perspektive, Inicijativa mladih za

• MOŽE JANKO BOBETKO ALI KOJI: Zlatko Hasanbegović i Milan Bandić

Da Janko Bobetko nije pokazivao spremnost da bude uključen u zločinačke aranžmane, ne samo što ne bi dobivao ulicu u Zagrebu, već u ratno doba ne bi bio ni posađen na mjesto operativnog zapovjednika HV. Nemaju hrvatski domoljubi nikakav problem sa sadržajem i karakterom počinjenih djela, nego s njihovom kvalifikacijom. Zašto bi se, zaboga, ubijanja i protjerivanja Srba, odnosno ubijanja i protjerivanja Bošnjaka, smatrali ratnim zločinima?

ljudska prava – pridodamo li joj šačicu istomišljenika – ustvari je za ovu zemlju jedina šansa, barem ako tu šansu vidimo u nečemu poput *denacionalizacije istine*.

Za razliku od Janka Bobetka, koji nije uspio umrijeti dovoljno rano da vlastiti heroizam simbolički omasovi bez podmukle haške verifikacije svojih ratnih djela, nevjernički raspoloženi omladinci rodili su se

odviše kasno da bi im stožerni general sa svojim suborcima uspio začepiti usta i prekratiti izdajničku rabotu na nekom od proslavljenih stratišta.

Tri ratna druga – Franjo, Gojko i Janko – dobro znaju kakva je važnost tajminga, i nije bez osnova vjerovati da iz zabačene depadanse Onoga Svijeta zemaljsku aktivnost odmetnute mladeži promatraju agilno škrgućući kljovama.

Budući da kao zagrobni nositelji specifičnih funkcija (vrhovni komandant, ministar obrane, šef generalštaba) reprezentiraju ratni karakter hrvatske državnosti – dakle isti onaj koji se ima održavati i u uvjetima neželjena mira – sigurni su i da je po pitanju nacionalne dobrobiti jedino ispravno gledište ono koje se zauzima kroz nišanske sprave.

Plus tajming, jebi ga. Pravilan izbor vremena smrti. Naročito tuđe. Zadnji među preminulima, koji valjda proživljava posthumno traumatsko iskustvo zbog grozne simboličke nerealiziranosti, možda s nostalgijom podsjeća ostalu dvojicu kako je upravo pravodobnim komandama znao raditi u korist etnonacionalne ekonomije: „Vrijeme je, Norac!“

Pešćanik.net

IZLOG KNJIGA

POEZIJA I

Josif Brodski

OKF

Josif Brodski rođen je 24. maja 1940. godine u Lenjingradu, a umro 28. januara 1996. u Njujorku. Njegovo porijeklo je rusko-jevrejsko, a smatra se američkim pjesnikom i esejistom. Kao sovjetski emigrant živio je od 1972. u Sjedinjenim Američkim Državama. Dobitnik je *Nobelove nagrade za književnost* 1987. za cjelokupni književni opus.

- Ja pripadam ruskoj kulturi, shvatam sebe kao sastavni dio, kao pribrojnik, i nikakva promjena mjesta na konačni rezultat ne može uticati. Jezik je stvar starija od države. Ja pripadam ruskom *Jeziku*, a što se tiče države, s moje tačke gledišta, mjera pjesnikovog patriotizma jeste to kako piše na jeziku naroda u kojem živi, a ne zakletve sa tribine. Meni je teško otići iz Rusije. Ovdje sam se rodio, porastao, živio, sve što imam dužan sam njoj. Sve rđavo što mi je palo u dio obilno je nadoknađivano dobrim i ja se nikad nisam osjećao uvrijeđenim od Otadžbine. Ne osjećam se ni sad, jer, prestajući da budem građanin SSSR-a, ne prestajem biti ruski pjesnik. Vjerujem da ću se vratiti: pjesnici se uvijek vraćaju: u tijelu ili na papiru - napisao je **Josif Brodski** u pismu **Leonidu Brežnjevu**.

NA MARGINI

Nenad Maric

LOM

Zbirka poezije *Na margini* u izdanju izdavačke kuće *Lom* pesnika, slikara i muzičara Nenada Marića, poznatijeg kao Kralj Čačka, nedavno se pojavila u beogradskim knjižarama, a uskoro ćemo biti u prilici da čujemo i dugoočekivani album prvenac na kojem ovaj jedinstveni umetnik studiozno radi godinama unazad.

RAT ZA ENCIKLOPEDIJU

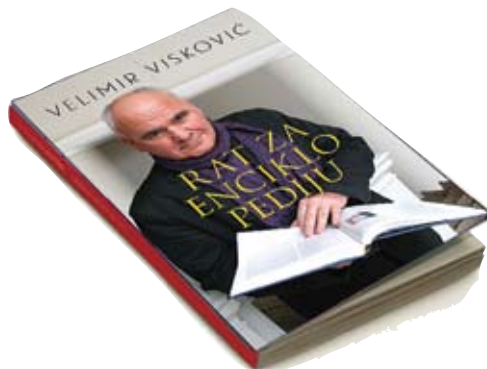
Velimir Visković

Vuković & Runjić, Zagreb

Još dok sam radio na *Hrvatskoj književnoj enciklopediji* svojim sam suradnicama govorio kako ću jednog dana napisati knjigu o nastajanju te enciklopedije. Imali smo toliko osporavatelja, protivnika, čak neprijatelja! Doživljavali smo svakodnevna podmetanja, nailazili permanentno na prepreke, omalovažavanja, napade. U jednom se trenu *Enciklopedija* našla i pred gašenjem.

Knjiga *Rat za Enciklopediju* polazi od činjenica; dakako, činjenica kako sam ih ja vidio, i kako sam ih zapamtio. Trudio sam se, koliko sam god mogao i znao, i samoga sebe iz razdoblja kad se knjiga odigrava kritički motriti; ne tvrdim da sam baš uvijek bio u pravu, da nisam možda ponekad u strasti upotrijebio i neku pretešku riječ.

A, naravno, uvijek postoji mogućnost da i akteri s kojima sam se sukobljavao ponude svoju verziju istine. Ali ovo je moja verzija!

OD PUŠKINA DO BRODSKOG MALA ANTOLOGIJA RUSKOG PESNIŠTVA

Radojica Nešković

Akademsko knjiga,
Novi Sad

Istaknuti poznavalac ruske poezije Radojica Nešković osjetio je duhovnu potrebu da u sažetom obliku predstavi razvoj ruskog pjevanja u vremenskom rasponu od stoljeća i po. Svoj izbor oivičio je s dvije pjesničke gromade - Puškinom ga je otpočeo, Brodskim završio. U međuprostoru ovog izbora više je od stotinu pjesnika, veoma poznatih, poznatih i onih s kojima će se čitalac ovom antologijom tek upoznati. Pred nama je uzbudljiva horska cjelina. U njoj se u isto vrijeme svaki glas čuje ponaosob i postepeno se sliva u zaokruženu pjesničku simfoniju. Zahvaljujući svom izvanrednom poznavanju ruskog pjesništva novijeg vremena, ovim izborom Nešković je pokazao kroz koje je sve faze prošlo rusko pjesničko stvaranje. Svaka pjesma iskazuje istovremeno i osobine vremena u kom je nastajala i prirodu talenta koji ju je stvarao.

Ovaj izbor učinjen je u skladu s Neškovićevim osjećanjem svijeta. Svaka pjesma u ovom strogom antologijskom izboru i knjiga kao cjelina, sazvučni su s nesumnjivim pjesničkim darom svog antologičara.

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom *Karver*)

REAGOVANJE

Neistine i grubo poigravanje sa informacijama

(Festival traži novog direktora, Monitor, br. 1427)

Članak autorke Branke Plamenac *Festival traži novog direktora* osim što predstavlja grubo poigravanje informacijama, sadrži i značajan broj neistinitih tvrdnji.

U Planu rada ustanove *Grad teatar* za 2017. godinu, kojeg je na 13. sjednici usvojio Savjet čiji je član bio i gospodin Slobodan Mitrović, a zatim prihvatila i Skupština Budve, stoji da će 2017. godina biti godina sanacije i postavljanja na zdrave osnove. Da na festivalu te godine neće biti pozorišnih produkcija, da bi se kroz uštedu omogućilo vraćanje dugova iz prethodnog perioda, kako bi nakon toga i festival i institucija mogli nastaviti da rade bez opterećenja. U vezi sa tim je i osmišljen koncept i program pod sloganom *Za tri groša* (citat čuvenog Bertolda Brehta) kroz koji smo uspjeli da, uprkos malim utrošenim sredstvima, prikazemo značajne projekte i dobijemo podršku stručne javnosti i publike. Dakle, NIJE TAČNO da je Savjet JU *Grad teatar* bio protiv vraćanja dugova, o čemu svjedoče zapisnici i odluke. Naprotiv. Gospodin Mitrović je i tada, kao član Savjeta, tražio da se na dugove ne osvrćemo, da o njima treba da se stara neko drugi, a da mi hoćemo „svoj million za sebe”. Na pitanje kako to misli da je moguće, nikada nismo dobili odgovor. Ne nudi ga ni novinarka Plamenac u svojoj opservaciji. Godinu 2017. smo završili vrativši najveći dio dugova iz prethodnog perioda, tačnije 540.000 eura, a pritom ne prenijevši ništa od obaveza iz 2017. u narednu godinu. To je pokazao i finansijski

izvještaj kojeg je isti Savjet usvojio u februaru 2018. U međuvremenu smo prilikom dospijevanja dugova na naplatu, svuda gdje smo smatrali da je opravdano, ulagali prigovore i ulazili u sudske parnice za raskid mogućih štetnih ugovora. Potpuno je NETAČNA i tvrdnja da se većina vraćenih dugova odnosi na firme Marka Kentere. Gdje je račun *Grada teatra* bio blokiran, a samo u martu prošle godine je bio blokiran na 210.000 eura, i gdje smo bili dužni po pravosnažnim presudama i odlukama državnih komisija, naravno da smo izmirivali dugove. Šta je trebalo, blokirati rad ustanove dok se gomilaju kamate? I na kraju opet platiti sve sa kamatom? Na ovo gospodin Mitrović kao član Savjeta nije nikada dao konkretan i konstruktivan odgovor. Dugovanja koja smo vratili - neplaćene poreze i doprinose iz prethodnih godina, plate i ostala lična primanja zaposlenih iz ranijeg perioda, kompletne troškove smještaja, prevoza, transporta, tehnike, preostale neplaćene dugove prema pozorištima i učesnicima, sve iz prethodnih godina - trebalo je samo ignorisati? U prošloj godini, JU *Grad teatar* platio je praktično dva festivala, jedan iz kojeg su ostali dugovi i drugi kojeg je uspješno realizovao za svega 150.000 eura, zahvaljujući velikom udjelu obezbijeđenih sponzorstava. I to je po mišljenju novinarke Plamenac za osudu? Realizovali smo ne samo sve ono što smo za 2017. predvidjeli planom stabilizacije, nego i više od toga. I NIJE TAČNO da je bilo protivno odlukama Savjeta, niti protiv zdravih interesa ustanove i grada.

U međuvremenu, izrađen je projekat za nabavku novih montažno demontažnih tribina da bi se tokom zimskih mjeseci oslobodio za prolaz prostor između crkava. Dogovorena su gostovanja u zimskim mjesecima prilagođena malom prostoru u *Crvenoj komuni* u Petrovcu, kako bi građani Budve konačno mogli da gledaju predstave tokom cijele godine. Petrovac je takođe za osudu.

Da smo ove programe smjestili u budvanske hotele, isti ljudi bi nam spočitali što *Grad teatar* svodimo na hotelske programe. Spočitava nam se i što *Grad teatar* već 30 godina nema svoju tehniku niti prostor za igru. A upravo kada se radi na tome, kada se stvaraju svi preduslovi za to, čini se sve da se aktivnosti bojkotuju, medijski i operativno. I to od strane nekoga ko je i administrativno bio uključen u rad *Grada teatra* još 1986. godine, i ko bi svojim iskustvom i znanjem trebalo da doprinese konkretnim rješenjima.

U ovom trenutku *Grad teatar* priprema pozorišne produkcije za 2018. godinu, počinje realizaciju međunarodnog projekta za koji mu je odobren budžet od 180.000 eura, organizuje igranje predstava u Petrovcu u periodu mart-jun. I čini to bez privilegovanih firmi posrednika, po prvi put nakon mnogo godina oslobođen tereta enormne zaduženosti.

Milena Lubarda-Marojević
v.d. direktora JU *Grad teatar*

O Janusu, kritici i moralu

(Festival traži novog direktora, Monitor, br. 1427)

Tekst Branke Plamenac *Festival traži novog direktora* podsticajan je primjer promišljanja teorijskog pitanja odnosa kritičkog mišljenja i istovremeno iracionalne potrebe za destrukcijom.

Autorica u tekstu pita: Da li će Budvani ići u pozorište u Petrovac, pored onoliko praznih opštinskih prostora u Starom gradu koji vapi za bilo kakvim angažmanom.

Ona potom sugerise hotelske prostore kao poželjan prostor za

održavanje pozorišnih predstava, jer veoma brine za pozorišnu kulturu Budvana (za razliku od „*Grad teatra* u kome ne osjećaju obavezu prema sugrađanima“), jer su ovi prisiljeni da idu čak u Petrovac (sic!). Nije li uvredljivo ovakvo diskvalifikovanje Petrovca, poput periferne, ruralne sredine, bez prava učešća u kulturnom razvoju opštine?

Neko ko je jednom posjetio pozorište mora razlikovati prostore u starogradskim kućama i neophodne dimenzije prostora primjerenog pozorištu. Uz to, prikriva se podatak koji ukazuje na totalni promašaj budvanske kulturne politike prethodnih decenija, u kome su dobrano učestvovali i oni koji su do sada *Gradom teatrom* rukovali: da nikome niti u primisli nije bila neophodnost izgradnje jednog, makar minimalnog, teatra primjerenog prostora. A za sve je budvanska privrženica teatarske kulture optužila sadašnje rukovodstvo, koje se sa ovim preuzetim višedecenijskim skandalom bez poređenja, počelo baviti tek prije nepune godine dana!

Istaknuto je i „nazadovoljstvo Slobodana – Boba Mitrovića postignutim rezultatima *Grada teatra*“, zbog kojih je on podnio ostavku koju je obrazložio: „Smatram da je nemoralno sjedjeti na jednom mjestu godinu dana i ne promijeniti ništa, ni za milimetar“.

Onaj koji izriče iskaz o nemoralnosti, ima dva Janusova lica: jedno koje pred članovima Savjeta iznosi, da se povlači iz „ličnih razloga“, uz sentimentalnu napomenu da je otvoren za pomoć u svemu i drugo, kojim, dan poslije, rezignirano saopštava nezadovoljstvo jer, kako veli, za godinu dana nije učinjeno ništa!

Prof. dr Siniša Jelušić
Predsjednik Savjeta
Grada teatra

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI

Tel/fax: 031 344 244

E-mail: radio.delfin@t-com.me

www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:

Swift Address: RZBAATWW

Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA

Beneficiary's bank:

Party Identifier: 1-55.097.455 EUR

Swift Address: LOVBMEPG

Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO

IBAN ME25565005010000413202

Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica

Kopiju uplate obavezno poslati

na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, UI.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

ANDRIJA MARKUŠ:
OTOMANSKO GRAĐENJE I UTICAJI U CRNOJ GORI (III)

Kula Redžepagića

**Kula Redžepagića
uspješan
je i osoben
arhitektonski
iskaz – čistih
formi, tradicije,
boje, života i
vremena**

Često se u ranijem periodu, pretežno devetnaestom vijeku, kuća nazivala kulom, iako nije imala oblik kule, to jest nije dominirala visina nad dimenzijama osnove objekta. Naziv se upotrebljavao za vrijedne objekte, kojih je bilo malo, pa se to odnosilo na one koji su malo kvalitetniji, ili, pak, kad se govorilo o ljudima sa višim statusom u društvu kad objekat nije morao to da pravda – da zasluži taj naziv. Status se ostvarivao kroz čojstvo i junaštvo, što nijesu uvijek pratile i materijalne mogućnosti za kvalitetniju gradnju, kao za slučajeve položaja u službi...

Crnogorci su obožavali visine, zbog čega je kula, kao i orao nad drugim pticama, imala prednost i nad raskošnijim objektima.

Ako je neko bio čovjek i junak, onda mu je, u razgovorima među ljudima, i kuća bila kula, i kad nije, kao uvažavanje, jer se i on često nazivao „kućom“. Prvo kažu da je „kućić“, po glasitoj porodici koja tu živi, da se kuća po njoj prepoznaje, potom: „On je kuća“, što se misli na njega i sve njegove koji su „kuću“ ozidali i nadzidali vrlinama.

U toku brojnih

najezda neprijatelja – danonoćnih opsada kuća, podvizi branitelja kuću su činili – kulom, i s tim imenom redovno je u pjesmu ulazila. Uzalud bi neko uistinu imao kulu, ako to vrlinama ne zaslužuje, ne bi mu je priznali; govorili bi samo kućerina.

Kula Redžepagića u Plavu, građena u XVII vijeku, rijedak je primjer objekta stanovanja koji ispunjava sve osnovne i dodatne uslove da se nazove kulom, kako po veličini objekta (posebno odnosom dimenzija: kvadratne osnove sa naglašenom visinom), tako i po kvalitetu gradnje.

Pored toga, ostvareno je veoma interesantno arhitektonsko djelo. Objekat je građen po principima sjevernog dijela Crne Gore, kako i priliči karakteru prostora kojem pripada. Donji dio je od kamena za dugotrajnost – zaštitu od vlage i požara, a gornji u kombinaciji drveta i kamena, rukovođeno činjenicom da je drvo, kojeg dovoljno ima u tom podneblju, jeftiniji i pogodniji materijal za gradnju na tim visinama, a zadovoljava termičke i druge uslove. Od četiri nivoa, koliko ih ima, prvi i drugi – prizemlje i sprat (koji je sa puškaricama) od kamena su, treći (sa ispustima) u kombinaciji je kamena i drveta, a četvrti samo od drveta. Uključivanje drveta u treći nivo – djelimično, a u četvrti završni – potpuno, pogodno je iz konstruktivnih i estetskih razloga – za prirodnije nadovezivanje na obaveznu drvenu krovnu konstrukciju.

Osobenost rješenja je (kao posledica odstupanja od striktno podjele obrade po horizontali: kamen – drvo) ostvarivanje međusobnog prožimanja materijala po vertikali, kao i postupnost prelaza sa kamena u podnožju na drvo krovne konstrukcije.

Prepusti od drvene građe doprinose rascvjetavanju forme u završnom dijelu, što, uz pomenuto srastanje različitih materijala, stvara utisak umjetnosti ugrađivanja dragulja u zlato. Pomenutim prepustima, centralno postavljenim, dolazimo do često primjenjivanog principa – da se različiti materijali ne nastavljaju nezapaženo u istoj ravni, već – sa znatnim skokovima.

Prijatno djeluje drvo sa tolikom patinom vremena uz divljenje vještini graditelja.

Iako različiti u kategoriji prirodnih materijala, kamen i drvo jednako su pogodni u arhitektonskim efektima kad se pravilno upotrijebe. Oni ovdje govore istim jezikom, dopunjujući se.

Kula Redžepagića uspješan je i osoben arhitektonski iskaz – čistih formi, tradicije, boje, života i vremena.

Vrata Kule Redžepagića

Kako su arh. Aleksandar Deroko i književnik Rastko Petrović posjetili, između ostalog, i Kulu Redžepagića i sa nje napuštene kupili izuzetno dekorisana vrata, koje je Deroko sačuvao držeći ih u stanu.

„...Ujutru vidimo: tamo nakraj sela visoka kamena kula, a gore na kuli čardak od brvana i visok drven krov od šindre. Naslikao se tu kao pozorišni dekor. Kula pusta, sva oronula, kažu, porodice

pogleda i samo razmahnu sekirčetom po onoj držećoj šarci. Prepolovi je, duže krilo vrata i gurnu preda me. Sve bez reči. Posle je vrata rasklopio na daske (jer je sve, kao najbolji stilski namještaj, bilo bez tutkala i gvozdениh klinaca) jedan seljak koji je to umeo, upakovao u sargiju od džaka, i predali smo taj paket na poštu koja jednom nedeljno ide za ostali svet, pa i za Beograd (slično smo radili jednom drugom prilikom sa nekim drvenim „stolovačima“, sve rukom rađenim, za koje čovek

Stara gradska džamija u Plavu

Stara gradska džamija u Plavu izgrađena u XVII vijeku, zove se Stara da se prepoznaje po vremenu kojemuguje, a ne kao ostale po nekom paši – paši graditelju.

Ona je stara, jer je nju vrijeme zasluženopustilo da ostari, da zub ne proba, iako bi mu tu najlakše bilo, jer je od drveta.

Vrijeme se sebi, a ne džamiji, smilovalo, vezujući se za ovu ljepoticu da se po njoj prepoznaje. Teško je izabrati pravu riječ da se opiše da je od drveta, a nije drvena, nego stamena – da se jače od kamena za tlo (iako ne direktno), za ljude i vrijeme priljepila. Ona se lako, kao molitva, drvenim minaretom k nebu vinula, i lijepo na njemu nacrtala.

Nije riječ o isključivosti u primjeni materijala, nego kombinaciji, što je dobro, kombinaciji sa zidanim dijelom – prihvatanjem po vertikali i horizontali, koji se dodatno, pored ovog, preko krova sa snažnom strehom objedinjuju.

Utisak je (pored prethodno navedene kombinacije) da se džamija od drveta simbolično, i estetski nužno, preko drvenih vrata i dovratnika povezala sa zemljom, a preko minareta s nebom – njegovim plavetnilom. Noseći drveni stubovi i horizontalna ukrucenja sa detaljima između (pažljivo profilisanim) skladno su raspoređeni, bez usiljenosti formi i materijala. Jednostavnost i mjera osnovne su karakteristike ove prave ode drvetu.

Car koji je uistinu gradio džamiju imao je novca da je napravi i od kamena, ali je, čini se, bio ubijeden da je čvršća kad je od drveta – da prodre i poveže vremena.

Redžepagića, no nešto se iselilo u Malu Aziju, nešto kojegde, jedva ima još koga, poslednji žive tu negde. A na kuli prekrasna vrata, sva rukom izrezbarena, te lozice, te cvetici. Drvo kao ćilibar zlatno i rumeno. Čudno jedno. Pitam ja: gde je gazda? Kažu čuva ovce tamo pod planinom. Okolo puno dečurlije skupilo se i bleji. Pošaljemo jednog po „gazdu“. Eto ti njega, sekirče mu na ramenu (valjda zbog vukova). „Bi li mi prodao ova vrata?“ Mislim da mu ne trebaju, vise na pola šarke, pa unutar promaja. On kao da ne razume. Gledamo se tako. Najzad mu tutnem u šaku novčanicu od sto dinara. On

traži dugo u šumi i obara čitavu ogromnu bukvu koja ima tako neku krivu granu pogodnu da se iz nje iskleše naslon.“ (Odlomak iz knjige Aleksandra Deroka)

Profesor Deroko sa velikom ljubavlju prenosio je na studente Arhitektonskog fakulteta, tako i na mene (u periodu od 1960. do 1965) istorijat i vrednosne parametre našeg nasljeđa kulture u arhitekturi, dospjele „sa koljena na koljeno“, upravo kao je i gore pomenuti Redžepagić sjekirčetom utiskivao u drvo davno narodno umijeće, prenošeno „sa sjekirčeta na sjekirče“.

(Nastavalja se)

ZORAN KALUĐEROVIĆ

Kada ste počeli da se bavite muzikom i šta vas je podstaklo da izaberete taj put?

Od malih nogu sam bio fasciniran muzikom, pogotovo gitarom. Prvi bend sam imao jos davne 1992. godine. Sticajem raznih okolnosti, a najmanje muzičkih, prvi spot i prvi snimljeni autorski materijal ugledao je svijetlo dana 2012. godine preko društvenih mreža i televizijskih stanica. To je bio spot za numeru *Zmija*.

Prije par godina predstavljen je Vaš bend Happy Hour. Što ste radili u međuvremenu?

Tada sam imao bend *Happy Hour*. Uslijedilo je još par spotova, svirki na motorijadama, klubovima, gitarijadama i festivalima... Bili smo predgrupa DST-u (docek Nove godine na trgu u Herceg Novom), svirali smo prije *Kerbera* i *Perpera* na Cuckoj jeci, prije *Osvajača* i *Pera Deformera* na gitarijadama u Trebinju. Nakon ovoga 2015. godine

Zoran Kaluđerović je rođen 1972. u Beogradu. Radi i živi u Herceg Novom, gdje je završio osnovnu i srednju školu. U Kotoru je završio Višu turističku školu na Fakultetu za pomorstvo. Po zanimanju je ekonomista turističke struke

osnivam band naziva *Heavy Hour*, u kome ja preuzimam i funkciju glavnog vokala (do tada sam se osim gitara bavio samo pratećim vokalima). Do sada smo imali par svirki, jer smo se više posvetili studijskom radu. Posljednje što smo izbacili u mjesecu novembru 2017. godine je spot za pjesmu *Come to me*. Inače to je engleska verzija pjesme *Vrati se* koju smo objavili na *youtube* u aprilu 2017. godine. Trenutno tražimo izdavača za naš album radnog naziva *Fobofilija* na našem i engleskom jeziku. Ako ne nađemo izdavača, izdaćemo ga sami i to prije ljeta ove godine.

Koliko se bendovima u Crnoj

Gori teško izboriti za afirmaciju i za privlačenje medijske i ostale pažnje?

Moram priznati da se situacija u Crnoj Gori po pitanju alternativne muzike i uopšte alternativne kulture popravila u posljednjih par godina. To je naravno moja perspektiva. Mediji (većina, naravno ne svi) su postali otvoreniji za naše, da ih nazovem alternativce. Takođe primjetno je i oživljavanje klupske scene. Naravno da može i treba još bolje. Ne zalažem se za nametanje bilo čega, samo da urbano i ruralno budu logično raspoređeni. Ništa drugo.

Predrag NIKOLIĆ